İki Secde Arasında El Kaldırma Hadisleri

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş

Takdim

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Âllah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra, Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in namaza başlangıçta, rükuya eğilirken ve rükudan doğrulurken tekbirle birlikte ellerini kaldırdığı pek çok sahabeden mütevatir rivayetlerle sabit olmuştur. Secdeye giderken, iki secde arasında ve secdeden kalkarken elleri kaldırma hususunda ise ilim ehli tartışmışlardır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetini ihya konusunda, muhaliflerinin dahi görmezden gelemeyeceği hizmetlerde bulunmuş olan Ebu Said Muhammed el-Yarbuzi – Allah onu hıfzeylesin – secdelerde el kaldırma hususunda müstakil bir risale yazmıştır. Allah ona hayırlı karşılıklar versin. Ben de secdelerde el kaldırma hususunda topladığım rivayetleri tasnif ederek, terk edilmiş bu sünnetin ihya edilmesi yolunda bu hizmete iştirak etmek istedim. Muvaffakiyet Allah'tandır.

Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukabadi

MERFU RİVAYETLER

1- Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh Hadisi:

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ نَصْرِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفَعَ يَدَيْهِ فِي صَلَاتِهِ وَإِذَا رَكَعَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ الرُّكُوعِ وَإِذَا سَجَدَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ السُّجُودِ حَتَّى يُحَاذِيَ بِهِمَا فُرُوعَ أُذُنَيْهِ

Nesai (1075): Muhammed b. el-Musenna – İbn Ebi Adiy – Şu'be – Katade – Nasr b. Asım – Malik b. Huveyris radıyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

"Malik b. Huveyris radıyallahu anh Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in namazında rüku ettiğinde, başını rükudan kaldırdığında, secde ettiğinde, başını secdelerden kaldırdığında ellerini kulaklarının alt tarafına kadar kaldırdığını görmüştür."[1]

Nesai – Muhammed b. el-Musenna – Abdula'la – Said – Katade – Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh isnadıyla aynısını rivayet etti.[2]

İbn Hazm el-Muhalla'da (4/92)- Abdullah b. Rebi – Muhammed b. Muaviye – Ahmed b. Şuayb – Muhammed b. el-Musenna – Muaz b. Hişam ed-Dustuvai ve Abdila'la ve Muhammed b. Ebi Adiy ; Abdula'la ve İbn Ebi Adiy; Said b. Ebi Arube'den o da Katade'den; Muaz; babası – Katade'den, sonra hepsi; Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh'den

Ahmed (3/346 no:15638) Abdullah – Ahmed b. Hanbel – Muhammed b. Ebi Adiy – Said – Katade – Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh isnadıyla.

حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا محمد بن جعفر ثنا سعيد عن قتادة عن نصر بن عاصم عن مالك بن الحويرث : أنه رأى رسول الله صلى الله عليه و سلم يرفع يديه إذا أراد أن يركع وإذا رفع رأسه من الركوع وإذا رفع رأسه من السجود حتى يحاذي بهما فروع أذنيه

Ahmed (3/347 no:15642) Abdullah – babası – Muhammed b. Cafer – Said – Katade – Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

"Malik radıyallahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in rüku etmek istediğinde, başını rükudan kaldırdığında ve başını secdelerden kaldırdığında ellerini kulaklarının alt tarafına kadar kaldırdığını görmüştür."[3]

---

[1] Şeyh Elbani sahih olduğunu söylemiştir. El-İrva (2/67) Tamamu'l-Minneh (s.172) Nesai Sünenu'l-Kubra (1/228 no: 672) Tahavi Şerhu Muşkili'l-Asar (5110) İbn Kattan Beyanu'l-Vehm (2831) Tarhu't-Tesrib (2/405)

[2] Nesai Sünenu'l-Kubra (1/228 no: 673) Tahavi Şerhu Muşkili'l-Asar (5110) El-İrva (2/67)

[3] Tahavi Şerhu Muşkili'l-Asar (5110) El-İrva (2/67)

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ نَصْرِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَزَادَ فِيهِ وَإِذَا رَكَعَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ الرُّكُوعِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ السُّجُودِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ

Nesai – Muhammed b. el-Musenna – Muaz b. Hişam – babası – Katade – Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh isnadıyla:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem namaza başladığında…” diyerek benzerini rivayet etti. Bunda şu ziyade vardır: “Rüku ettiğinde aynısını yaptı (ellerini kaldırdı), başını rükudan kaldırdığında aynısını yaptı, başını secdelerden kaldırdığında aynısını yaptı.”[4]

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ نَصْرِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ رَفَعَ يَدَيْهِ وَإِذَا رَكَعَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ الرُّكُوعِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ السُّجُودِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ كُلِّهِ يَعْنِي رَفْعَ يَدَيْهِ

Nesai (1131) – Muhammed b. el-Musenna – Muaz b. Hişam – babası – Katade b. Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh isnadıyla:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem namaz girerken ellerini kaldırırdı, rüku ederken, başını rükudan kaldırdığında ve başını secdelerden kaldırdığında aynısını yapardı. Yani bütün bunlarda ellerini kaldırırdı.”

حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا عفان ثنا همام ثنا قتادة عن نصر بن عاصم عن مالك بن الحويرث : أن النبي صلى الله عليه و سلم كان يرفع يديه حيال فروع أذنيه في الركوع والسجود

Ahmed (5/53 no: 20556) Abdullah – babası – Affan – Hemmam – Katade – Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh isnadıyla:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem rüku ve secdelerde ellerini kulakları hizasında kaldırırdı.”[5]

Ebu Avane (2/95 no: 1263 diğer nusha: 1590) – es-Saiğ – Affan – Hemmam – Katade – Nasr b. Asım – Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh isnadıyla rivayet etti.[6]

Şeyh Elbani Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh hadisinin sahih olduğunu söylemiştir. Hafız İbn Hacer de Fethu’l-Bari’de (2/185) secdelerde el kaldırma hakkında vakıf olduğum hadislerin en sahihi Malik b. el-Huveyris radıyallahu anh hadisidir” demiştir.

---

[4] Nesai Sünenu’l-Kubra (1/228 no: 674) Tahavi Şerhu Muşkili’l-Asar (5110) El-İrva (2/67)
[5] Tahavi Şerhu Muşkili’l-Asar (5110) El-İrva (2/67)
[6] El-İrva (2/67)

Şuayb el-Arnaut Ahmed b. Hanbel'in rivayetine notunda dedi ki: ravileri güvenilirdir, sahihin ricalidir. Ancak Katade an'ane ile rivayet etmiştir. "secde ettiğinde ve başını secdeden kaldırdığında ellerini kaldırırdı" kısmı olmaksızın metni sahihtir. Bu ziyade ise şazdır. Nitekim İbn Ömer radıyallahu anhuma Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in secdelerden el kaldırdığını nefyetmiştir. Secdelerde el kaldırma hadisleri zayıftır."

Şuayb el-Arnaut'un bu sözleri reddedilmiştir. Zira Katade an'ane ile rivayet etmiş olsa da, müdellis bir ravi değildir. Secdelerde el kaldırma hususunda Malik b. el-Huveyris hadisi sahih olduğu gibi, aşağıda görüleceği üzere daha başka sahabelerden de sahih yollarla rivayet edilmiştir.

2- Enes b. Malik radıyallahu anh Hadisi:

حَدَّثَنَا الثَّقَفِيُّ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ.

İbn Ebi Şeybe (1/235 no:2449) – es-Sekafi – Humeyd – Enes radıyallahu anh isnadıyla

"Nebi Sallallahu aleyhi ve sellem ruku ve secdelerde ellerini kaldırırdı."[7]

Hafız el-Elbani isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

Fevaidu İbn Ahi Mimi ed-Dekkak (s.36 no: 181); Abdullah – Ebu Bekir b. Ebi Şeybe – Abdulvehhab es-Sekafi - Humeyd et-Tavil - Enes radıyallahu anh isnadıyla:

Abnusi Meşyeha (s.15 no: 60): Ömer b. İbrahim – Abdullah (el-Begavi) – Ebu Bekir b. Ebi Şeybe – Abdulvehhab es-Sekafi – Humeyd et-Tavil – Enes b. Malik radıyallahu anh isnadıyla.

Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare'de (no: 2026) – İmam Ebu Bekr Abdurrazzak b. Abdilkadir el-Ceylî el-Hafız – Muhammed b. Ömer el-Urmevi – Ali b. Ahmed el-Busri – Muhammed b. Abdirrahman el-Muhlis – Abdullah (el-Begavi) – Ebu Bekir b. Ebi Şeybe – Abdulvehhab es-Sekafi – Humeyd – Enes radıyallahu anh isnadıyla rivayet etti. Bu isnadda metruk ravi vardır.

قَالَ أَبُو يَعْلَى : وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وسَلَّم يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلاَةَ وَإِذَا رَكَعَ ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

وَبِهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وسَلَّم كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ.

Ebu Ya'la (no: 3650 diğer baskı no:2752) – Ebu Bekir – Abdulvehhab es-Sekafi – Humeyd – Enes radıyallahu anh isnadıyla:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i namaza başladığında, rüku ettiğinde, başını rükudan kaldırdığında ve secdelerde ellerini kaldırdığını gördüm."[8]

---

[7] Elbani el-İrva (2/68) İbn Hazm el-Muhalla (4/92) Abdulhak İşbili Ahkamu'l-Kubra (2/192) Nebil Saduddin Cerrar el-İma İla Zevaidi'l-Ecza (144) Mecmauz Zevaid (2/101-102) Ebu Yala (3752) ricali sahih ile rivayet etmiştir. Bkz.: Musnedul Cami (394) Beyhaki (866) Arusul Ecza'da (no: 63) Suyuti Camiu'l-Ehadis'te İbn Neccar'a nispetle (33/30 no: 35724) Kenzu'l-Ummal (22071)

Diğer lafzında: “Nebi sallallahu aleyhi ve sellem rüku ve secdelerde ellerini kaldırırdı” şeklindedir.

Busayri dedi ki: “Ricali sahihayn ricalidir. Ancak Darekutni mevkuf olmakla illetlendirmiştir. Bunu İbn Huzeyme ve İbn Hibban Sahih’lerinde, Darekutni Sünen’inde rivayet etmiştir.”

Ebul Kasım el-Begavi dedi ki: “Bildiğim kadarıyla Ebu Bekir b. Ebi Şeybeden başka bunu ref’ (merfu olarak rivayet) eden yoktur.”

أخبرنا أبو أحمد عبد الوهاب بن علي بن علي بن عبيد الله الصوفي ببغداد أن جده لأمه إسماعيل بن أحمد بن محمد النيسابوري أخبرهم أبنا عبد الباقي بن محمد بن غالب العطار أبنا محمد بن عبد الرحمن المخلص ثنا يحيى بن محمد بن صاعد ثنا بندار محمد بن بشار ثنا عبد الوهاب الثقفي ثنا حميد عن أنس قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يرفع يديه إذا دخل في الصلاة وإذا ركع وإذا رفع رأسه من الركوع وإذا سجد

Ziyau’l-Makdisi (2025); Ebu Ahmed Abdulvehhab b. Ali b. Ali b. Ubeydullah es-Sufi – İsmail b. Ahmed b. Muhammed en-Nisaburi – Abdulbaki b. Muhammed b. Galib el-Attar – Muhammed b. Abdirrahman el-Muhlis – Yahya b. Muhammed b. Sa’ad – Bundar Muhammed b. Beşşar – Abdulvehhab es-Sekafi – Humeyd – Enes radıyallahu anh isnadıyla:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem namaza girerken, rüku ettiğinde, başını rükudan kaldırdığında ve secde ettiğinde ellerini kaldırırdı” Ravileri güvenilirdir.

حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ صَاعِدٍ حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ فِيمَا سَأَلْنَاهُ عَنْهُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِىُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا دَخَلَ فِى الصَّلاَةِ وَإِذَا رَكَعَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ وَإِذَا سَجَدَ. لَمْ يَرْوِهِ عَنْ حُمَيْدٍ مَرْفُوعًا غَيْرُ عَبْدِ الْوَهَّابِ وَالصَّوَابُ مِنْ فِعْلِ أَنَسٍ.

Darekutni (1/292 no:1129) – Ebu Muhammed b. Said – Bündar – Abdulvehhab es-Sekafi – Humeyd – Enes radıyallahu anh isnadıyla rivayet etti ve dedi ki: “Humeyd’den bunu merfu olarak sadece Abdulvehhab rivayet etmiştir. Doğrusu bunun Enes radıyallahu anh’ın fiili olmasıdır.”

حدثنا واثلة بن الحسن العرقي ، ثنا كثير ، ثنا أيوب بن سويد ، عن محمد بن عبيد الله العرزمي ، عن قتادة ، قال : قلت لأنس بن مالك ، أرنا كيف صلاة رسول الله صلى الله عليه وسلم ؟ فقام فصلى ، « فكان يرفع يديه مع كل تكبيرة » ، فلما انصرف قال : هكذا كان صلاة رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يرو هذا الحديث عن قتادة ، عن أنس إلا العرزمي

Taberani Mucemu’l-Evsat (9/105 no:9257) – Vasile b. el-Hasen el-Iraki – Kesir – Eyyub b. Suveyd – Muhammed b. Abdillah el-Arzemi – Katade isnadıyla:

“Enes b. Malik radıyallahu anh’e dedim ki: bize göster, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in namazı nasıldı?” Bunun üzerine kalktı ve namaz kıldı. Her tekbirle birlikte ellerini kaldırıyordu. Namazı bitirince dedi ki:

---

[8] Busayri İthafu’l-Mahera (2/154-155 no:1238)

“İşte Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in namazı böyleydi.” [9]

Taberani dedi ki: “Katade – Enes yoluyla bunu sadece el-Arzemi rivayet etmiştir.” el-Arzemi zayıftır.

3- Abdullah b. Ömer radıyallahu anhuma Hadisi:

حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا الحكم بن نافع ثنا إسماعيل بن عياش عن صالح بن كيسان عن نافع عن بن عمر عن النبي صلى الله عليه و سلم : مثل ذلك أن النبي صلى الله عليه و سلم كان يرفع يديه حذو منكبيه حين يكبر ويفتتح الصلاة وحين يركع وحين يسجد)

Ahmed (2/132 no: 6164); Abdullah – babası – el-Hakem b. Nafi – İsmail b. Ayyaş – Salih b. Keysan – Nafi – İbn Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem namaza başlarken tekbir aldığında, rüku ettiğinde ve secde ettiğinde ellerini omuzları hizasına kadar kaldırırdı.”[10]

حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : رَأَيْتُه يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ ، فَقُلْتُ لَهُ : مَا هَذَا ؟ فَقَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إذَا قَامَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ.

İbn Ebi Şeybe (1/235 no: 2454) (Muhammed) İbn Fudayl – Asım b. Kuleyb – Muharib b. Disar – İbn Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla:

“İbn Ömer radıyallahu anhuma’yı rüku ve secdelerde ellerini kaldırırken gördüm ve ona:

“Bu nedir?” dedim. Dedi ki:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem iki rekatten kalktığında tekbir alır ve ellerini kaldırırdı.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بن إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بن عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : نا مَسْلَمَةُ بن عُلَيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بن عَجْلانَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ إِذَا كَبَّرَ ، وَإِذَا رَكَعَ ، وَإِذَا سَجَدَ . لَمْ يَرْوِهِ عَنِ ابْنِ عَجْلانَ ، إِلا مَسْلَمَةُ عُمَرَ

Taberani (11/145 no: 164) Ahmed b. İbrahim – Süleyman b. Abdirrahman – Mesleme b. Ali – Muhammed b. Aclan – Nafi – İbn Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla rivayet ediyor:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem tekbir aldığında, rüku ettiğinde ve secde ettiğinde ellerini omuzları hizasında kaldırırdı.” (Taberani dedi ki: İbn Aclan’dan bunu sadece Mesleme Ömer rivayet etti.)[11]

---

[9] Mecmauz-Zevaid (2/270)
[10] Hatib Tarihu Bağdad (3/341)
[11] Taberani Evsat (71) Iraki Tarhu’t-Tesrib (2/405)

حدثنا أحمد بن عبد الوهاب قال : نا أبي قال : نا الجراح بن مليح ، عن أرطاة بن المنذر ، عن نافع ، عن ابن عمر ، أن النبي صلى الله عليه وسلم كان « يرفع يديه عند التكبير للركوع ، وعند التكبير حين يهوي ساجدا » لم يرو هذا الحديث عن أرطاة إلا الجراح

Taberani Evsat'ta (1/18 no: 15) Ahmed b. Abdilvehhab – babası – el-Cerrah b. Melih – Ertat b. Munzir – Nafi – İbn Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla:

"Nebi sallallahu aleyhi ve sellem rüku için tekbir aldığında ve secdeye giderken tekbir aldığında ellerini kaldırırdı." Bunu Ertat'tan sadece el-Cerrah rivayet etti.

حدثنا إسحاق بن إبراهيم ، حدثنا نصر بن علي الجهضمي ، حدثنا عبد الأعلى بن عبد الأعلى ، عن عبيد الله ، عن نافع ، عن ابن عمر : « أنه كان يرفع يديه في كل خفض ، ورفع ، وركوع ، وسجود وقيام ، وقعود بين السجدتين ، ويزعم أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يفعل ذلك »

Tahavi Şerhu Muşkili'l-Asar (5100) İshak b. İbrahim – Nasr b. Ali el-Cehdami – Abdula'lâ b. Abdula'lâ – Ubeydullah – Nafi – İbn Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla:

"İbn Ömer radıyallahu anhuma her iniş ve kalkışta, rükuda ve secdelerde, ayağa kalkarken ve iki secde arasındaki oturuşunda ellerini kaldırıyor ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını söylüyordu."[12]

قرأت على عثمان بن محمد المقرئ سنة ثمان وتسعين وستمائة أنا علي بن هبة الله أنا أحمد بن محمد أنا القاسم بن الفضل أنا عثمان بن أحمد نا محمد بن عمر بن حفص نا محمد بن عاصم نا سفيان بن عيينة عن الزهري عن سالم عن أبيه قال رايت رسول الله صلى الله عليه وسلم يرفع يديه كلما ركع وسجد رواه مسلم عن ابن بهزاد عن سلمة بن سليمان عن ابن المبارك عن يونس عن ابن شهاب فوقع لنا عاليا بدرجات

Zehebi Mu'cem'de (s.110 no:188) der ki: Osman b. Muhammed el-Mukri'ye 698 yılında okudum – Ali b. Hibetullah – Ahmed b. Muhammed – el-Kasım b. el-Fadl –Osman b. Ahmed – Muhammed b. Ömer b. Hafs – Muhammed b. Asım – Sufyan b. Uyeyne – ez-Zuhri – Salim – babası (Abdullah İbn Ömer radıyallahu anhuma) isnadıyla:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellemi her ruku ve secde ettiğinde ellerini kaldırırken gördüm."

Zehebi dedi ki: Bunu Muslim – İbn Behzad – Seleme b. Süleyman – İbnu'l-Mubarek – Yunus – İbn Şihab yoluyla rivayet etmiştir. biz bunu daha âli bir isnadla rivayet etmiş olduk.

- Süleyman b. Şuayb (veya Eş'as) el-Keysani Hadisi

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بن إِبْرَاهِيمَ بن الْعَبَّاسِ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بن شُعَيْبٍ الْكَيْسَانِيُّ ،النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ عِنْدَ التَّكْبِيرِ لِلرُّكُوعِ ، وَعِنْدَ التَّكْبِيرِ حِينَ يَهْوِي سَاجِدًا . لَمْ يَرْوِ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَرْطَاةَ ، إِلا الْجَرَّاحُ ابْنِ عُمَرَ

[12] İbn Katan Beyanu'l-Vehm (2831) Abdulhak İşbili Ahkamu'l-Kubra (2/188) Iraki Takribu'l-Esanid (1/23) Tarhu't-Tesrib (2/405) İbnu Kattan sahih demiştir.

Taberani (11/143 no: 152): Ali b. İbrahim b. el-Abbas el-Mısri – Süleyman b. Şuayb el-Keysani isnadıyla:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem rüku için tekbir aldığında ve secdeye giderken tekbir aldığında ellerini kaldırırdı.” Bu hadisi Ertat’tan sadece el-Cerrah, İbn Ömer radıyallahu anhuma’dan rivayet etmiştir.

4- Ebu Hureyre Radıyallahu anh Hadisi:

أخبرنا أبو بكر محمد بن إبراهيم بن سهل بن حبة بن يحيى بن صالح البزاز بعقبة الصوف ثنا أبو بكر أحمد بن محمد بن الوليد المري المقرئي ثنا هشام بن عمار ثنا إسماعيل بن عياش ثنا صالح بن كيسان عن الأعرج عن أبي هريرة قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يرفع يديه حذو منكبيه حين يفتتح الصلاة وحين يركع وحين يسجد وحين يقوم من السجدتين

Temam Fevaid’de (2/244 no: 1641) Ebu Bekir Muhammed b. İbrahim b. Sehl b. Habbe b. Yahya b. Salih el-Bezzar – Ebu Bekir Ahmed b. Muhammed b. el-Velid el-Murri el-Mukri – Hişam b. Ammar – İsmail b. Ayyaş – Salih b. Keysan – el-A’rac – Ebu Hureyre radıyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem namaza başladığında, rüku ettiğinde, secde ettiğinde ve iki secdeden kalktığında ellerini omuzları hizasında kaldırırdı.”

نا أبو بكر احمد بن محمد بن الوليد المري المقرئ نا هشام بن عمار نا إسماعيل ابن عياش نا صالح بن كيسان عن الأعرج عن أبي هريرة قال كان رسول الله (صلى الله عليه وسلم) يرفع يديه حذو منكبيه حين يفتتح الصلاة وحين يركع وحين يسجد وحين يقوم من السجدتين

İbn Asakir (5/460) Ebu Bekir Ahmed b. Muhammed b. el-Velid el-Murri el-Mukri – Hişam b. Ammar – İsmail b. Ayyaş – Salih b. Keysan – el-A’rac – Ebu Hureyre radıyallahu anh isnadıyla aynısını rivayet etmiştir.

حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا الحكم بن نافع ثنا إسماعيل بن عياش عن صالح بن كيسان عن عبد الرحمن الأعرج عن أبي هريرة : أن النبي صلى الله عليه و سلم كان يرفع يديه حذو منكبيه حين يكبر ويفتتح الصلاة وحين يركع وحين يسجد

Ahmed (2/132 no: 6163) Abdullah – babası – el-Hakem b. Nafi – İsmail b. Ayyaş – Salih b. Keysan – Abdurrahman b. el-A’rac – Ebu Hureyre radıyallahu anh isnadıyla:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem namaza başlangıç tekbiri aldığında, rüku ettiğinde ve secde ettiğinde ellerini kaldırırdı.”

حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَهِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ قَالَا حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي الصَّلَاةِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ حِينَ يَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ وَحِينَ يَرْكَعُ وَحِينَ يَسْجُدُ

İbn Mace (860) Osman b. Ebi Şeybe – Hişam b. Ammar – İsmail b. Ayyaş – Salih b. Keysan – Abdurrahman el-A'rac – Ebu Hureyre radıyallahu anh isnadıyla aynısını rivayet etmiştir. Elbani hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

أخبرنا هلال بن محمد بن جعفر الحفار أخبرنا الحسين بن يحيى بن عياش القطان أخبرنا الحسن بن عرفة قال: حدثنا إسماعيل بن عياش عن صالح بن كيسان عن الأعرج عن أبي هريرة قال: رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يرفع يديه في الصلاة حذو منكبيه حين يفتتح الصلاة وحين يركع وحين يسجد

Hatib Tarihu Bağdad (3/341) Hilal b. Muhammed b. Cafer el-Haffar – el-Huseyn b. Yahya b. Ayyaş el-Kattan – el-Hasen b. Arafe – İsmail b. Ayyaş – Salih b. Keysan – el-A'rac – Ebu Hureyre radıyallahu anh aynısını rivayet etti.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي دَاوُد قَالَ : ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ : ثنا إسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ { أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ ، وَحِينَ يَرْكَعُ ، وَحِينَ يَسْجُدُ } .

Tahavi Şerhu Meanil Asar (1/383) İbn Ebi Davud – Said b. Mansur – İsmail b. Ayyaş – Salih b. Keysan – el-A'rac – Ebu Hureyre radıyallahu anh isnadıyla aynısını rivayet etti.

Darekutni İlel (10/288-90 no: 2013) "el-A'rac'ın Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ettiği bu hadis sorulunca Darekutni şöyle dedi: "Bunu Salih b. Keysan'dan İsmail b. Ayyaş rivayet etti ve ıdtırap yaptı. Kendisinden de Hişam b. Ammar, Muhammed b.el-Mubarek es-Suri ve İbrahim b. Mehdi el-Masisi, tek lafızda ittifak ederek namaza başlangıçta, rükuda, secdelerde ve iki rekat arasında el kaldırma ifadesiyle rivayet etmişlerdir.

Abdullah b. el-Mubarek, Ebu'l-Yeman, Abdullah b. Avn el-Harraz, Davud b. Amr, el-Hasen b. Arafe, Amr b. Osman[13] ve Luveyn muhalefet ederek bunu İsmail'den rivayet ederlerken "Namaza başlarken, rüku ederken ve secde ederken (ellerini kaldırırdı)" lafzıyla rivayet etmişlerdir.

Osman b. Ebi Şeybe ve el-Haris b. Sureyc el-Havarizmi, İsmail'den rivayetlerinde: "Namaza başlarken ve başını rükudan kaldırırken.." lafzıyla rivayet ettiler. Buna Salih – Nafi – İbn Ömer radıyallahu anhuma rivayetiyle mutabaat ederek Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den aynısını rivayet etmiştir. Doğruya en yakın görüş budur. Zira hadis bu lafızla İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan mahfuzdur.

وسمِعتُ أبي ، وحدّثنا : عن وهب بن بيان ، عن حفصِ بنِ النجار ، عن صالِحِ بنِ أبي الأخضر ، عنِ الزُّهرِيِّ ، عن أبي بكرِ بن عَبدِ الرّحمنِ بنِ الحارِثِ ، قال : كان أبُو هُريرة يُصلي بنا فِي مسجد رسُول الله صلى الله عليه وسلم ، فكان يرفع يديه إذا افتتح الصلاة ، وإذا ركع ، وإذا رفع رأسه من الركوع ، وكان يرفع يديه إذا سجد ، وكان يرفع يديه إذا نهض من الركعتين ، فإذا. سلم التفت إلينا ، وقال : إِنِّي أشبهكم صلاة بالنبي صلى الله عليه وسلم.

---

[13] İbn Asakir (36/220)

Ebu Hatim İlel (1/1107 no: 291): İbn Ebi Hatim - Ebu Hatim – Vehb b. Beyyan – Hafs b. Neccar – Salih b. Ebi'l-Ahdar – ez-Zuhri – Ebu Bekir b. Abdirrahman b. el-Haris isnadıyla rivayet ediyor:

"Ebu Hureyre radıyallahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mescidinde bize namaz kıldırdı. Namaza başladığında, rüku ettiğinde, başını rükudan kaldırdığında ellerini kaldırıyordu. Secdeye giderken de ellerini kaldırdı, iki rekatten kalktığında da ellerini kaldırıyordu. Selam verip bize doğru döndüğünde şöyle dedi:

"İçinizde namazı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in namazına en çok benzeyeniniz benim."[14]

Ebu Hatim dedi ki: "Bu hatadır. Bu hadis sadece "tekbir alırdı" lafzıyla gelmiştir. Bunda ellerin kaldırılması yoktur."

Darekutni el-İlel (9/282 no: 1763) "Ebu Seleme'nin Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ettiği şu hadis soruldu:

عَن أَبِي هُرَيرة : أَنَّهُ كان يَرفَعُ يَدَيهِ فِي كُلِّ تَكبِيرَةٍ ، ويَقُولُ : لَو قُطِعَت يَدِي لَرَفَعتُ ذِراعِي ، ولَو قُطِعَت ذِراعِي لَرَفَعتُ عَضُدِي

"Ebu Hureyre radıyallahu anh her tekbirde ellerini kaldırırdı ve şöyle derdi:

"Şayet ellerim kesilirse kollarımı kaldırırım, kollarım kesilirse pazularımı kaldırırım."

Darekutni dedi ki: "Bunu Rifde b. Kudaa el-Gassani – Evzai'den, o da Yahya b. Ebi Seleme'den böylece rivayet etmiştir. Mubeşşir b. İsmail ve başkaları muhalefet ederek bunu el-Evzai'den – o Yahya'dan – o da Ebu Seleme'den şu lafızla rivayet ettiler:

"Ebu Hureyre'yi tekbir alırken gördüm…" Burada elleri kaldırmayı zikretmemiş ve sonunda şöyle demiştir: "Elbette bu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz kılma şeklidir." Doğrusu budur.

Muhammed b. Amr – Ebu Seleme'den – o da Ebu Hureyre radıyallahu anh'den bunu rivayet etmiştir. Amr b. Ali - İbn Ebi Adiy'den – o Muhammed b. Amr'dan – o da Ebu Seleme'den rivayet ediyor:

عَن أَبِي هُرَيرة : أَنَّهُ كان يَرفَعُ يَدَيهِ فِي كُلِّ خَفضٍ ورَفعٍ ، يَقُولُ : أَنا أَشبَهُكُم صَلاَةً بِرَسُولِ الله صَلَّى الله عَلَيه وسَلم

"Ebu Hureyre radıyallahu anh her iniş ve kalkışta ellerini kaldırırdı ve şöyle derdi: "Ben namazı, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in namazına en çok benzeyeninizim" Amr b. Ali'nin bu rivayetine kimse tabi olmamıştır. Ondan başkaları Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in her iniş ve kalkışta tekbir aldığını rivayet etmişlerdir. Bu sahihtir."

---

[14] Neylu'l-Evtar (3/288) Darekutni el-İlel

5- Vail b. Hucr Radıyallahu anh Hadisi

حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ الْجُشَمِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ كُنْتُ غُلَامًا لَا أَعْقِلُ صَلَاةَ أَبِي قَالَ فَحَدَّثَنِي وَائِلُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ أَبِي وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ إِذَا كَبَّرَ رَفَعَ يَدَيْهِ قَالَ ثُمَّ الْتَحَفَ ثُمَّ أَخَذَ شِمَالَهُ بِيَمِينِهِ وَأَدْخَلَ يَدَيْهِ فِي ثَوْبِهِ قَالَ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ أَخْرَجَ يَدَيْهِ ثُمَّ رَفَعَهُمَا وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ مِنْ الرُّكُوعِ رَفَعَ يَدَيْهِ ثُمَّ سَجَدَ وَوَضَعَ وَجْهَهُ بَيْنَ كَفَّيْهِ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ السُّجُودِ أَيْضًا رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ

قَالَ مُحَمَّدٌ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلْحَسَنِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ فَقَالَ هِيَ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَهُ مَنْ فَعَلَهُ وَتَرَكَهُ مَنْ تَرَكَهُ

Ebu Davud (723) Ubeydullah b. Ömer b. Meysere el-Cuşemi – Abdulvaris b. Said – Muhammed b. Cuhade – Abdulcebbar b. Vail b. Hucr – Vail b. Alkame – Vail b. Hucr radıyallahu anh isnadıyla:

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber namaz kıldım, (iftitah) tekbirini aldığı zaman, ellerini kaldırırdı. Sonra elbisesine sarınır (ellerini elbisesinin içine sokarak) sağ eli ile sol elini tutardı. Rükû'a varmak istediği zaman da ellerini (elbisesinden) çıkarır ve onları kaldırırdı. Başını rükû'dan kaldırmak istediği zaman da ellerini kaldırır, sonra secdeye varırdı ve yüzünü iki eleri arasına koyardı. Başını secdeden kaldırmak isteyince de aynı şekilde ellerini kaldırırdı. (Bu hal) namazı bitirinceye kadar (böyle) devam ederdi.”

Muhammed (b. Cuhâde) dedi ki: “Ben bu durumu Hasen b. Ebî'l-Hasen'e söyledim. (O da bana şöyle) dedi:

"Bu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in namazıdır. Bunu yapan yaptı, yapmayan yapmadı."[15]

حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا يزيد أنا أشعث بن سوار عن عبد الجبار بن وائل بن حجر عن أبيه قال : أتيت رسول الله صلى الله عليه و سلم فكان لي من وجهه ما لا أحب أن لي به من وجه رجل من بادية العرب صليت خلفه وكان يرفع يديه كلما كبر ورفع ووضع بين السجدتين ويسلم عن يمينه وعن شماله

İbn Asakir (62/390) Ahmed (4/317 no:18881): Abdullah b. Ahmed – Babası – Yezid – Eş’as b. Suvar – Abdulcebbar b. Vail b. Hucr – babasından isnadıyla rivayet etti:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gittim. Benim için onun yüzünden daha sevimli bir yüz çöl Araplarında yoktu. Arkasında namaz kıldım. Her tekbir aldığında, her kalkış ve inişinde ve iki secde arasında ellerini kaldırıyordu. Sağına ve soluna selam verirdi.”

---

[15] İbn Ebi Asım el-Ahad ve’l-Mesani (2309) Bu hadisi Ebû Dâvud, (1/723); Ahmed, (4/317); Dârekutnî, (1/291); İbn Hibban (1894) İbn Hazm, *Muhallâ,* (4/91); İbn Abdilberr, *Temhîd,* (9/227)’de **sahih** bir senedle rivayet etmişlerdir.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بن عَبْدِ الْوَهَّابِ بن نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ، ثنا أَبِي، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بن إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا مَحْمُودُ بن خَالِدٍ الدِّمَشْقِيُّ، قَالا: ثنا سُوَيْدُ بن عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا مُوسَى بن أَبِي كَثِيرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَاصِمُ بن كُلَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ وَائِلِ بن حُجْرٍ، قَالَ:صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا كَبَّرَ رَفَعَ يَدَيْهِ، وَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ رَفَعَ يَدَيْهِ، وَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَسْجُدَ رَفَعَ يَدَيْهِ، وَكَانَ إِذَا جَلَسَ لِلتَّشَهُّدِ يُشِيرُ بِإِصْبَعِهِ السَّبَّابَةِ.

Taberani (17555): Ahmed b. Abdilvehhab b. Necdet el-Havti – babasından – ve – el-Huseyn b. İshak et-Tüsteri – Mahmud b. Halid ed-Dımeşki'den – her ikisi; Suveyd b. Abdilaziz – Musa b. Ebi Kesir – Asım b. Kuleyb – babası – Vail b. Hucr radıyallahu anh isnadıyla; Vail radıyallahu anh dedi ki:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber namaz kıldım. Her tekbirde ellerini kaldırıyordu. Rüku etmek istediğinde ellerini kaldırıyordu, secde etmek istediğinde ellerini kaldırıyordu. Teşehhüd için oturduğunda işaret parmağı ile işaret ediyordu."

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْوَكِيلُ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ. وَحَدَّثَنَا الْقَاضِى الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ وَعُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالاَ حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى إِبْرَاهِيمَ فَحَدَّثَهُ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ قَالَ صَلَّيْنَا فِى مَسْجِدِ الْحَضْرَمِيِّينَ فَحَدَّثَنِى عَلْقَمَةُ بْنُ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– يَرْفَعُ يَدَيْهِ حِينَ يَفْتَتِحُ الصَّلاَةَ وَإِذَا رَكَعَ وَإِذَا سَجَدَ.

Darekutni (1/292 no: 1131) Ahmed b. Abdillah el-Vekil – el-Hasen b. Arafe – Huşeym – Husayn – el-Kadı el-Huseyn b. İsmail ve Osman b. Muhammed b. Cafer – Yusuf b. Musa – Cerir – Husayn b. Abdirrahman – İbrahim – Amr b. Murre isnadıyla dedi ki:

"Hadrami'lerin mescidinde namaz kıldık. Alkame b. Vail babasından; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i namaza başlarken, rüku ettiğinde ve secde ettiğinde ellerini kaldırdığını gördüğünü rivayet etti."

نا محمد بن يحيى ، نا وهب بن جرير ، نا شعبة ، عن عاصم بن كليب ، عن أبيه ، عن وائل بن حجر الحضرمي ، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم « رفع يديه حين كبر ، وحين ركع ، وحين رفع رأسه من الركوع ، وقال حين سجد : هكذا ، ..

İbn Huzeyme (676): Muhammed b. Yahya – Vehb b. Cerir – Şu'be – Asım b. Kuleyb – babası – Vail b. Hucr el-Hadrami radıyallahu anh isnadıyla:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem tekbir aldığında, rüku ettiğinde, başını rükudan kaldırdığında ve secde ettiğinde ellerini kaldırırdı…"

حدثنا جعفر بن أحمد بن سنان الواسطي ، ثنا محمد بن خالد بن عبد الله ، ثنا أبي ، عن حصين بن عبد الرحمن ، عن عمرو بن مرة قال : دخلت مسجد حضرموت ، فأنبأني علقمة بن وائل بن حجر ، أن أباه ، حدثه ، : « أنه رأى رسول الله

صلى الله عليه وسلم يرفع يديه إذا قام وإذا قعد » قال : فحدثت به إبراهيم ، فقال : ما أدري ، لعله لم ير رسول الله صلى الله عليه وسلم قط غير تلك المرة ، فحفظ هو ولم يحفظ عبد الله وأصحابه

Ramehurmuzi Muhaddisu'l-Fasl (521): Cafer b. Ahmed b. Sinan el-Vasıti – Muhammed b. Halid b. Abdillah – babası – Husayn b. Abdirrahman – Amr b. Murre – Alkame b. Vail b. Hucr – babası isnadıyla

"O Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i kalktığında ve oturduğunda ellerini kaldırken görmüş."

حَدَّثَنَا ابْنُ إدْرِيسَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ ، قَالَ : رَأَيْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَرْفَعُ يَدَيْهِ كُلَّمَا رَكَعَ وَرَفَعَ.

İbn Ebi Şeybe (1/234 no: 2441) İbn İdris – Asım b. Kuleyb – babası – Vail b. Hucr radıyallahu anh'den:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i her iniş ve kalkışta ellerini kaldırırken gördüm."

[د س] وعن يزيد ، عن أشعث بن سوار ، عن عبد الجبار به وأتم منه ، وفيه : يرفع يديه كلما كبر ورفع ووضع بين السجدتين.

İtrafu'l-Musnedi'l-Muteali (5/447 no: 7523) Ebu Davud ve Nesai; Yezid – Eş'as b. Suvar – Abdulcebbar b. Vail - Babası yoluyla "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem her tekbir aldığında, kalkışında ve iki secdeye giderken ellerini kaldırırdı."[16]

6- İbn Abbas radıyallahu anhuma Hadisi

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ كَثِيرٍ يَعْنِي السَّعْدِيَّ قَالَ صَلَّى إِلَى جَنْبِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاوُسٍ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ فَكَانَ إِذَا سَجَدَ السَّجْدَةَ الْأُولَى فَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنْهَا رَفَعَ يَدَيْهِ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ فَأَنْكَرْتُ ذَلِكَ فَقُلْتُ لِوُهَيْبِ بْنِ خَالِدٍ فَقَالَ لَهُ وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ تَصْنَعُ شَيْئًا لَمْ أَرَ أَحَدًا يَصْنَعُهُ فَقَالَ ابْنُ طَاوُسٍ رَأَيْتُ أَبِي يَصْنَعُهُ وَقَالَ أَبِي رَأَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَصْنَعُهُ وَلَا أَعْلَمُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُهُ

Ebu Davud (740) Kuteybe b. Said ve Muhammed b. Eban el-Ma'ni - en-Nadr b. Kesir es-Sa'dî isnadıyla demiştir ki:

"Abdullah b. Tâvûs Hayf mescidinde yanımda namaz kıldı. İlk secdeyi yapıp da başını kaldırdığında ellerini yüzü hizasına kadar kaldırdı. Bu davranışı uygun görmediğim için Vüheyb b. Hâlid'e haber verdim. Vüheyb de ona

"İşittiğime göre sen namazda hiç kimseden görmediğim bir şey yapıyormuşsun" dedi. Bunun üzerine Abdullah da şöyle cevap verdi:

---

[16] Mizzi Tuhfetu'l-Eşraf (9/83 no: 11759)

"Ben babamı o işi yaparken gördüm de babam şöyle dedi: Ben İbn Abbâs'ın böyle yaptığını gördüm ve o'nun,

"Bunu Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapardı" dediğinden başka bir şey de bilmiyorum.[17]

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بن سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بن مُحَمَّدٍ الصَّالِحِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بن إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، قالا: حَدَّثَنَا عُمَرُ بن رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا،قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ، وَقَالَ الصَّالِحِيُّ:عِنْدَ كُلِّ تَكْبِيرَةٍ.

Taberani (10774): Ali b. Said er-Razi – Eyyub b. Muhammed es-Salihi – Ömer b. Rabah'tan ve; El-Huseyn b. İshak et-Tusteri – Ebu'r-Rebi ez-Zahrani – Ömer b. Rabah – İbn Tavus – babası – İbn Abbas radıyallahu anhuma isnadıyla:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ellerini her rekatta kaldırırdı.” Es-Salihi dedi ki: “Her tekbirde”

حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَاشِمِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ رِيَاحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ عِنْدَ كُلِّ تَكْبِيرَةٍ

İbn Mace (865): Eyyub b. Muhammed el-Haşimi – Ömer b. Rabah – Abdullah b. Tavus – babası – İbn Abbas radıyallahu anhuma isnadıyla:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ellerini her tekbirde kaldırırdı.”

Şeyh Elbani hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

7- Umeyr b. Katade el-Leysi Radıyallahu anh Hadisi

حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا رِفْدَةُ بْنُ قُضَاعَةَ الْغَسَّانِيُّ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عُمَيْرِ بْنِ حَبِيبٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ مَعَ كُلِّ تَكْبِيرَةٍ فِي الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ

İbn Mace (861): Hişam b. Ammar – Rifde b. Kudaa el-Gassani – el-Evzai – Abdullah b.Ubeyd b. Umeyr – babası – dedesi Umeyr b. Habib isnadıyla:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem farz namazda her tekbirle beraber ellerini kaldırırdı.” Şeyh Elbani sahih demiştir.

İbn Asakir (18/154, 41/428) Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr el-Leysi – babası – dedesi isnadıyla rivayet etmiştir.

İbn Asakir Rifde b. Kudaa'nın güvenilir bir ravi olduğunu nakletmiştir.

Bu hadisi Hatib el-Bağdadi rivayet etmiş ve garib demiştir.[18]

---

[17] Ebu Ya'la (2643) Nesai (1134) Dulabi el-Kuna (1/198) İbn Hazm el-Muhalla (4/92) Şeyh Elbani sahih demiştir.

İbn Ebi Asım el-Ahadu ve'l-Mesani (833) Hişam b. Ammar – Rifde b. Kudaa el-Gassani – el-Evzai – Abdullah b. Umeyr – babası – dedesi isnadıyla rivayet etmiştir.[19]

Ensabu'l-Eşraf'ta (3/48): Hişam b. Ammar – birisi – el-Evzai – Abdullah b. Ubeydullah b. Umeyr el-Leysi – babasından – o da dedesinden:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem farz namazda her tekbirle beraber ellerini de kaldırırdı."

İbn Hacer el-İsabe'de (2/490) Katade el-Leysi'nin hal tercemesinde dedi ki: "İbn Şahin bunu es-Sahabe'de zikretti. Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr el-Leysî – babası – dedesi yoluyla: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem her tekbirde ellerini kaldırırdı." İbn Şahin dedi ki: Abdullah b. Ubeyd'in dedesinin ismi Katade'dir. Ebu Musa dedi ki: "dedesinin adı: Umeyr b. Katade'dir." Dediği gibiyse, Umeyr b. Katade bilinen bir sahabedir. Ondan daha önce bahsetmiştim. Bu hadis de Umeyr b. Ka'b'ın hal tercemesinde geçmişti. İbn Mace bu konuda yanılmıştır. Nitekim İbnu's-Seken, Ebu Nuaym ve başkaları Ubeyd b. Umeyr'in babası Umeyr b. Katade'nin hal tercemesinde bunu tahric etmişlerdir."

8- Cabir b. Abdillah Radıyallahu anhuma Hadisi

حدثنا نصر بن باب عن حجاج عن الذيال بن حرملة قال : سألت جابر بن عبد الله / كم كنتم يوم الشجرة ؟ قال : كنا ألفا وأربع مئة قال : كَانَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي كُلِّ تَكْبِيرَةٍ مِنْ الصَّلاَةِ.

Ahmed (3/310) – Nasr b. Bab - Haccac – ez-Zeyyâl b. Harmele isnadıyla:

"Câbir b. Abdullah el-Ensârî radıyallahu anhuma'ya: '(Hudeybiye'de Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem'e) ağaç altında biat ettiğinizde kaç kişiydiniz?' diye sordum.

"Bin dört yüz kişiydik ve Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem namazın her tekbirinde ellerini kaldırırdı' dedi."[20]

9- Ali b. Ebi Talib Radıyallahu anh hadisi:

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ وَيَصْنَعُ مِثْلَ ذَلِكَ إِذَا قَضَى قِرَاءَتَهُ وَأَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ وَيَصْنَعُهُ إِذَا رَفَعَ مِنْ الرُّكُوعِ وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلَاتِهِ وَهُوَ قَاعِدٌ وَإِذَا قَامَ مِنْ السَّجْدَتَيْنِ رَفَعَ يَدَيْهِ كَذَلِكَ وَكَبَّرَ

Ebu Davud (744) el-Hasen b. Ali – Süleyman b. Davud el-Haşimi – Abdurrahman b. Ebi Zinad – Musa b. Ukbe – Abdullah b. el-Fadl b. Rebia b. el-Haris b. Abdilmuttalib –

[18] Suyuti Camiu'l-Ehadis (37/423 no:40831) Kenzu'l-Ummal (22/650)

[19] Taberani (11/439 no:13574) İbn Tulun Ehadisu'l-Mait (s.11 no:1) Ebu Nuaym Marife (4701) İbn Kani Mucemu's-Sahabe (1149)

[20] Heysemî, *Mecma'u'z-Zevâ'id* (2/101 no: 2583)'de rivayet etmiştir. Heysemî şöyle demiştir: 'Ben derim ki elleri kaldırmakla alakalı kısmı hariç hadis sahihte geçmiştir. Bu şekliyle ise hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Haccâc b. Ertât ihtilaflıdır.' İbn Hacer İtrafu'l-Musned (2/12 no:1435) Heysemi Gayetu'l-Maksad (1/996)

Abdurrahman b. el-A’rac – Ubeydullah b. Ebi Rafi - Ali b. Ebî Tâlib radıyallahu anh'den;

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem farz namazlara kalktığı zaman tekbir alır ve ellerini omuzları hizasına kadar kaldırırdı. Okumayı bitirip rükû'a varmak istediği zaman da aynısını yapardı. Rükû'dan kalktığı zaman da yine tekbir alırdı. Namazda otururken hiç bir zaman ellerini kaldırmazdı. İki secdeden kalkarken de aynı şekilde ellerini kaldırır ve tekbir getirirdi.”[21]

Şeyh Elbani sahih olduğunu belirtmiştir. Şuayb el-Arnaut: “Hasen” dedi.

10- Muaz b. Cebel radıyallahu anh hadisi

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بن أَحْمَدَ بن حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بن عَبْدِ اللَّهِ التِّرْمِذِيُّ، حَدَّثَنَا مَحْبُوبُ بن الْحَسَنِ الْقُرَشِيُّ، عَنِ الْخَصِيبِ بن جَحْدَرٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بن نُعَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بن غَنْمٍ، عَنْ مُعَاذِ بن جَبَلٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا"كَانَ فِي صَلاتِهِ رَفَعَ يَدَيْهِ قُبَالَةَ أُذُنَيْهِ، فَإِذَا كَبَّرَ أَرْسَلَهُمَا، ثُمَّ سَكَتَ، وَرُبَّمَا رَأَيْتُهُ يَضَعُ يَمِينَهُ عَلَى يَسَارِهِ، فَإِذَا فَرَغَ مِنْ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ سَكَتَ، فَإِذَا خَتَمَ السُّورَةَ سَكَتَ، ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ قُبَالَةَ أُذُنَيْهِ، وَيُكَبِّرُ وَيَرْكَعُ، وَكُنَّا لا نَرْكَعُ حَتَّى نَرَاهُ رَاكِعًا، ثُمَّ يَسْتَوِي قَائِمًا مِنْ رُكُوعِهِ، حَتَّى يَأْخُذَ كُلُّ عُضْوٍ مَكَانَهُ، ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ قُبَالَةَ أُذُنَيْهِ، وَيُكَبِّرُ وَيَخِرُّ سَاجِدًا، وَكَانَ يُمَكِّنُ جَبْهَتَهُ وَأَنْفَهُ مِنَ الأَرْضِ، ثُمَّ يَقُومُ كَأَنَّهُ السَّهْمُ لا يَعْتَمِدُ عَلَى يَدَيْهِ، وَكَانَ إِذَا جَلَسَ فِي آخِرِ صَلاتِهِ اعْتَمَدَ عَلَى فَخِذِهِ الْيُسْرَى، وَيَدُهُ الْيُمْنَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى، وَيُشِيرُ بِإِصْبَعِهِ إِذَا دَعَا، وَكَانَ إِذَا سَلَّمَ أَسْرَعَ الْقِيَامَ"

Taberani (20/74 no:139) Abdullah b. Ahmed b. Hanbel – Salih b. Abdillah et-Tirmizi – Mahbub b. el-Hasen el-Kuraşi – el-Hadib b. Cahder – en-Numan b. Nuaym – Abdurrahman b. Ganm – Muaz b. Cebel radıyallahu anh isnadıyla:

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem namaza (başlarken) ellerini kulaklarına kadar kaldırırdı. Tekbir alınca ellerini salar, sonra sükut ederdi. Bazen onu sağ eliyle sol elini tutarken gördüm. Fatihatu’l-Kitabı bitirince susardı. Sureyi bitirince de susardı. Sonra ellerini kulaklarına kadar kaldırır, tekbir alır ve rüku ederdi. Biz onu rükuda görmedikçe eğilmezdik. Sonra rükuundan dığrulur ve her uzuv yerleşene kadar beklerdi. Sonra ellerini kulaklarına kadar kaldırır, tekbir alır ve secdeye giderdi. Alnını ve burnunu yere değirirdi. Sonra eliyle bir yere dayanmadan ok gibi kalkardı. Namazının sonunda oturunca sol uyluğuna yaslanırdı. Sağ elini sağ uyluğuna koyarak parmağıyla işaret eder ve dua ederdi. Selam verdiğinde kalkmakta acele ederdi.”

Hadisin isnadında bulunan el-Hadib b. Cahder yalanla itham edilmiştir. Rivayet sahih değildir.[22] Rivayetin şahit kısmı “ellerini kaldırır, tekbir alır ve secdeye giderdi” kısmıdır.

---

[21] İbn Huzeyme (561) İbn Mace (864) Tirmizi (3345) Ahmed (1/93 no: 717) Darekutni (1119)
[22] Bedru’l-Munir (3/515) Telhisu’l-Habir (1/550) Mecmau’z-Zevaid (2/271)

SAHABEDEN GELEN MEVKUF RİVAYETLER

11- İbnu'z-Zubeyr Radıyallahu anhuma Hadisi

حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا قتيبة بن سعيد ثنا بن لهيعة عن بن هبيرة عن ميمون المكي : أنه رأي بن الزبير عبد الله وصلى بهم يشير بكفيه حين يقوم وحين يركع وحين يسجد وحين ينهض للقيام فيقوم فيشير بيديه قال فانطلقت إلى بن عباس فقلت له انى قد رأيت بن الزبير صلى صلاة لم أر أحدا يصليها فوصف له هذه الإشارة فقال ان أحببت ان تنظر إلى صلاة رسول الله صلى الله عليه و سلم فاقتد بصلاة بن الزبير

Ahmed (1/255 no: 2308) Ebu Davud (739) Abdullah b. Ahmed – Ahmed b. Hanbel – Kuteybe b. Said – İbn Lehia – İbn Hubeyre - Meymun el-Mekkî'den:

"Abdullah b. Zubeyr (radıyallahu anhuma)'nın kendilerine namaz kıldırırken elleriyle işaret ettiğini gördüğünü (haber verdi). Namaza başladığında, rükû ettiğinde, secde ettiğinde ve kıyama kalkacağında da kalkarak elleriyle işaret ediyordu. Ve ben hemen İbn Abbâs (radıyallahu anhu)'nun yanına gittim ve ona dedim ki:

"Ben, İbn Zubeyr (radıyallahu anhu) bir namaz kıldı ki hiç kimseyi namaz kılarken yapar görmediğim şeyleri yaparken gördüm." O yapmış olduğu işaretleri Abdullah b. Abbâs (radıyallahu anhuma)'ya gösterdim. Bana:

"Eğer Rasûlüllâh (sallallahu aleyhi ve sellem)'in namazını görmek istiyorsan İbn Zubeyr (radıyallahu anhu)'in namazına iktida et" dedi."[23]

عبد الرزاق عن بن جريج قال أخبرني حسن بن مسلم قال سمعت طاووسا وهو يسأل عن رفع اليدين في الصلاة فقال رأيت عبد الله وعبد الله وعبد الله يرفعون أيديهم في الصلاة لعبد الله بن عمر وعبد الله بن عباس وعبد الله بن الزبير

Abdurrazzak (2/69 no:2525) İbn Munzir Evsat (1338): İbn Cureyc – Hasen b. Muslim – Tavus isnadıyla:

"Tavus'a namazda elleri kaldırmak sorulunca dedi ki: "Abdullah, Abdullah ve Abdullah namazda ellerini kaldırıyorlardı." Yani İbn Ömer, İbn Abbas ve İbn Zübeyr."

12- Sehl b. Sad Radıyallahu anh Hadisi

نا تميم ، نا الحسن بن قزعة ، نا الحارث بن أبي الزبير ، مولى النوفليين ، عن إسماعيل بن قيس ، عن أبي حازم قال : رأيت سهل بن سعد الساعدي في ألف من أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم يرفع يديه في كل خفض ورفع

İbn Asakir (22/24) - Ebu Talib Ali b. Abdirrahman es-Suri – Ebu'l-Hasen Ali b. el-Hasen el-Hul'î – Ebu Muhammed b. Nehhas - Ebu Said İbnu'l-A'rabi Mucem (1223): Temim - el-Hasen b. Kaz'a – el-Haris b. Ebi'z-Zübeyr (Nevfeli'lerin azatlısı) – İsmail b. Kays – Ebu Hazım isnadıyla:

---

[23] Taberânî, Kebîr, (11273)'de rivayet etmişlerdir. Senedi **sahih**tir. Ahmed Muhammed Şakir **hasen** demiştir.Elbânî, Sahîhu Ebû Dâvud, (739)'da **sahih** demiştir

“Sehl b. Sad es-Saidi’yi Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bin ashabı arasında gördüm. Ellerini her iniş ve kalkışta ellerini kaldırıyordu.”

13- Enes Radıyallahu anh’den Mevkuf

حَدَّثَنَا وَكِيعٌ ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَنَسٍ ؛ أَنَّهُ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.

İbn Ebi Şeybe (1/271 no: 2811) Veki – Hammad b. Seleme – Yahya b. Ebi İshak – Enes radıyallahu anh isnadıyla:

“Enes radıyallahu anh iki secde arasında ellerini kaldırırdı.”

Buhari Rafu’l-Yedeyn’de (101): Musa b. İsmail – Hammad b. Selem – Yahya b. Ebi İshak – Enes radıyallahu anh isnadıyla rivayet etmiştir.

14-İbn Ömer Radıyallahu anhuma’dan Mevkuf

حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ؛ أَنَّهُ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ الأُولَى.

İbn Ebi Şeybe (1/271 no: 2812) Ebu Usame – Ubeydullah – Nafi – İbn Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla:

İbn Ömer radıyallahu anhuma başını ilk secdeden kaldırdığında ellerini kaldırırdı.”

حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِىُّ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَاقِدٍ يُحَدِّثُ عَنْ نَافِعٍ : أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا أَبْصَرَ رَجُلاً يُصَلِّى لاَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ كُلَّمَا خَفَضَ وَرَفَعَ حَصَبَهُ حَتَّى يَرْفَعَ يَدَيْهِ.

Humeydi (644): el-Velid b. Muslim – Zeyd b. Vakıd – Nafi – Abdullah b. Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla:

“İbn Ömer radıyallahu anhuma her iniş ve kalkışta ellerini kaldırmadan namaz kılan birini gördüğü zaman ellerini kaldırana kadar taşlardı.”[24]

حدثنا يونس بن عبد الله ثنا أحمد بن عبد الله بن عبد الرحيم ثنا أحمد بن خالد ثنا محمد بن عبد السلام الخشني ثنا محمد بن بشار ثنا عبد الوهاب بن عبد المجيد الثقفي عن عبيدالله ابن عمر عن نافع عن ابن عمر: أنه كان يرفع يديه إذا دخل في الصلاة، وإذا ركع، وإذا قال: سمع الله لمن حمده، وإذا سجد، وبين الركعتين، يرفعهما إلى ثدييه

İbn Hazm el-Muhalla’da (4/92): Yunus b. Abdillah – Ahmed b. Abdillah b. Abdirrahim – Ahmed b. Halid – Muhammed b. Abdisselam el-Huşeni – Muhammed b. Beşşar – Abdulvehhab b. Abdilmecid es-Sekafi – Ubeydullah b. Ömer – Nafi – İbn Ömer radıyallahu anhuma isnadıyla rivayet ediyor:

“İbn Ömer radıyallahu anhuma namaza başladığında, rüku ettiğinde, semiallahu limen hamideh dediğinde, secde ettiğinde ve iki rekat arasında ellerini göğsü hizasına kadar kaldırırdı.”

[24] Darekutni (1/290 no: 1128) es-Sehmi Tarihu Cürcan (s.476 no: 952)

15-Ebu Hureyre Radıyallahu anh'den Mevkuf

عَن أَبِي هُرَيرة : أَنَّهُ كان يَرفَعُ يَدَيهِ فِي كُلِّ تَكبِيرَةٍ ، ويَقُولُ : لَو قُطِعَت يَدِي لَرَفَعتُ ذِراعِي ، ولَو قُطِعَت ذِراعِي لَرَفَعتُ عَضُدِي

Darekutni el-İlel (9/282 no: 1763) "Ebu Seleme'den rivayet ediyor: "Ebu Hureyre radıyallahu anh her tekbirde ellerini kaldırırdı ve şöyle derdi:

"Şayet ellerim kesilirse kollarımı kaldırırım, kollarım kesilirse pazularımı kaldırırım."

16- İbn Abbas Radıyallahu anhuma'dan Mevkuf

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ كَثِيرٍ يَعْنِي السَّعْدِيَّ قَالَ صَلَّى إِلَى جَنْبِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاوُسٍ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ فَكَانَ إِذَا سَجَدَ السَّجْدَةَ الْأُولَى فَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنْهَا رَفَعَ يَدَيْهِ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ فَأَنْكَرْتُ ذَلِكَ فَقُلْتُ لِوُهَيْبِ بْنِ خَالِدٍ فَقَالَ لَهُ وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ تَصْنَعُ شَيْئًا لَمْ أَرَ أَحَدًا يَصْنَعُهُ فَقَالَ ابْنُ طَاوُسٍ رَأَيْتُ أَبِي يَصْنَعُهُ وَقَالَ أَبِي رَأَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَصْنَعُهُ وَلَا أَعْلَمُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُهُ

Ebu Davud (740) Kuteybe b. Said ve Muhammed b. Eban el-Ma'ni - en-Nadr b. Kesir es-Sa'dî isnadıyla demiştir ki:

"Abdullah b. Tâvûs Hayf mescidinde yanımda namaz kıldı. İlk secdeyi yapıp da başını kaldırdığında ellerini yüzü hizasına kadar kaldırdı. Bu davranışı uygun görmediğim için Vüheyb b. Hâlid'e haber verdim. Vüheyb de ona

"İşittiğime göre sen namazda hiç kimseden görmediğim bir şey yapıyormuşsun" dedi. Bunun üzerine Abdullah da şöyle cevap verdi:

"Ben babamı o işi yaparken gördüm de babam şöyle dedi: Ben İbn Abbâs'ın böyle yaptığını gördüm ve o'nun,

"Bunu Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapardı" dediğinden başka bir şey de bilmiyorum.[25]

17- Sahabeler Hakkında el-A'rac'ın Haberi

رَوَى ابْنُ عَسَاكِرَ فِي تَارِيخِهِ مِنْ طَرِيقِ أَبِي سَلَمَةَ الْأَعْرَجِ ، قَالَ : أَدْرَكْتُ النَّاسَ كُلَّهُمْ يَرْفَعُ يَدَيْهِ عِنْدَ كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ

İbn Hacer Telhisu'l-Habir (1/433) İbn Asakir, Tarihinde Ebu Seleme el-A'rac tarikinden rivayet ediyor: "Kndilerine yetiştiğim insanların hepsi her iniş ve kalkışta ellerini kaldırıyorlardı."[26]

---

[25] Ebu Ya'la (2643) Dulabi el-Kuna (1/198) İbn Hazm el-Muhalla (4/92)
[26] El-Ayni Şerhu Suneni Ebi Davud (3/297) Neylu'l-Evtar (2/188)

TABİİNDEN ve TEBEU'T-TABİİN'DEN GELEN RİVAYETLER

18 ve 19- Tavus ve Nafi Radıyallahu anhuma'dan Maktu

حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ ، عَنْ أَيُّوبَ ، قَالَ : رَأَيْتُ نَافِعًا وَطَاوُوسا يَرْفَعَانِ أَيْدِيَهُمَا بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

İbn Ebi Şeybe (1/271 no: 2813) İbn Uleyye – Eyyub isnadıyla:

"Nafi ve ve Tavus'u iki secde arasında ellerini kaldırırken gördüm."

حدثنا محمد بن سعيد بن نبات ثنا عبد الله بن محمد بن على الباجي ثنا أحمد بن خالد ثنا الحسن ابن أحمد ثنا محمد بن عبيد بن حساب ثنا حماد بن زيد عن أيوب السختياني قال: رأيت طاوسا ونافعا مولى ابن عمر يرفعان أيديهما بين السجدتين، قال حماد: وكان أيوب يفعله

İbn Hazm el-Muhalla (4/92): Muhammed b. Said b. Nebat – Abdullah b. Muhammed b. Ali el-Baci – Ahmed b. Halid – el-Hasen b. Ahmed – Muhammed b. Ubeyd b. Hassab – Hammad b. Zeyd – Eyyub es-Sahtiyani isnadıyla:

"Tavus ve İbn Ömer radıyallahu anhuma'nın azatlısı Nafi'nin ellerini iki secde arasında kaldırdıklarını gördüm." Hammad b. Zeyd dedi ki: "Eyyub da böyle yapardı."

20- Hasen el-Basri Radıyallahu anh'den

İbn Ebi Şeybe (1/235 no: 2450): Muaz b. Muaz – Eş'as – el-Hasen el-Basri isnadıyla:

"Hasen el-Basri radıyallahu anh rüku ve secdelerde ellerini kaldırırdı."

21- Muhammed B. Sirin Radıyallahu anh'den

حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، عَنْ أَشْعَثَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، وَابْنِ سِيرِينَ ؛ أَنَّهُمَا كَانَا يَرْفَعَانِ أَيْدِيَهُمَا بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.

İbn Ebi Şeybe (1/271 no: 2814) Yezid b. Harun – Eş'as isnadıyla: el-Hasen ve İbn Sirin iki secde arasında ellerini kaldırırlardı."

22- Eyyub es-Sahtiyani'den

İbn Ebi Şeybe (1/271 no: 2815) İbn Uleyye dedi ki: "Eyyub'u iki secde arasında ellerini kaldırırken gördüm."

حدثنا محمد بن سعيد بن نبات ثنا عبد الله بن محمد بن على الباجي ثنا أحمد بن خالد ثنا الحسن ابن أحمد ثنا محمد بن عبيد بن حساب ثنا حماد بن زيد عن أيوب السختياني قال: رأيت طاوسا ونافعا مولى ابن عمر يرفعان أيديهما بين السجدتين، قال حماد: وكان أيوب يفعله

İbn Hazm el-Muhalla (4/92): Muhammed b. Said b. Nebat – Abdullah b. Muhammed b. Ali el-Baci – Ahmed b. Halid – el-Hasen b. Ahmed – Muhammed b. Ubeyd b. Hassab – Hammad b. Zeyd – Eyyub es-Sahtiyani isnadıyla:

“Tavus ve İbn Ömer radıyallahu anhuma’nın azatlısı Nafi’nin ellerini iki secde arasında kaldırdıklarını gördüm.” Hammad b. Zeyd dedi ki: “Eyyub da böyle yapardı.”

23, 24, 25, ve 26 Kasım b. Muhammed, Mekhul, Abdullah b. Dinar ve Salim b. Abdillah b. Ömer’den

وقال عمر بن يونس حدثنا عكرمة بن عمار قال : « رأيت القاسم ، وطاوسا ، ومكحولا ، وعبد الله بن دينار ، وسالما : يرفعون أيديهم إذا استقبل أحدهم الصلاة ، وعند الركوع ، والسجود »

Buhari Ref’ul-Yedeyn’de (65) Ömer b. Yunus yoluyla İkrime b. Ammar’dan rivayet ediyor: İkrime dedi ki:

“el-Kasım (b. Muhammed)’i, Tavus’u, Mekhul’ü, Abdullah b. Dinar’ı ve Salim’i namaza durdukları zaman rükuda ve secdelerde ellerini kaldırırken gördüm.”

27 ve 28- Mutemir b. Süleyman ve Babası Süleyman et-Teymi

نا أبو رفاعة العدوي قال : سمعت عبد الله بن حرب الليثي قال : سمعت معتمر بن سليمان يقول : سمعت أبي يقول : سمعت أنسا يقول : ما آليت ما اقتديت بكم به من صلاة رسول الله صلى الله عليه وسلم قال أبي : ما آليت ما اقتديت بكم من صلاة أنس ، قال المعتمر : ما آليت ما اقتديت بكم من صلاة أبي ، قال عبد الله بن حرب : وصلى لنا المعتمر فكان إذا كبر رفع يديه في كل خفض ورفع وبين الركعتين

İbnu’l-A’rabi Mucem (1945): Rifaa el-Adevi – Abdullah b. Harb el-Leysi’den: Mu’temir b. Süleyman’ı şöyle derken işittim, dedi ki: Babamı şöyle derken işittim:

“Enes radıyallahu anh’ı şöyle derken işittim:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kıldığı namaz şekline uyup uymamanıza aldırmıyorum!” babam dedi ki:

“Enes radıyallahu anh’ın kıldığı namaz şekline uyup uymadığınıza aldırmıyorum!” Mu’temir dedi ki:

“Babamın kıldığı namaz şeklinde uyup uymadığınıza aldırmıyorum.” Abdullah b. Harb dedi ki:

“Mu’temir bize namaz kıldırdı. Tekbir aldığı zaman her iniş ve kalkışta ve iki rekat arasında ellerini kaldırdı.”

29- Hammad b. Zeyd

حدثنا ابن أبي داود ، حدثنا سليمان بن حرب ، حدثنا وهب بن جرير قال : « كان حماد بن زيد يرفع يديه بين السجدتين »

Tahavi Şerhu Muşkil'il Asar (5103): İbn Ebi Davud – Süleyman b. Harb – Vehb b. Cerir isnadıyla:

"Hammad b. Zeyd iki secde arasında ellerini kaldırırdı."

30- Kays b. Ebi Hazım

عبد الرزاق عن بن عيينة عن إسماعيل بن أبي خالد عن قيس بن أبي حازم أنه كان يرفع يديه في التكبيرات كلهن

Abdurrazzak (3/469 no:6359): İbn Uyeyne – İsmail b. Ebi Halid – Kays b. Ebi Hazım isnadıyla:

"Kays b. Ebi Hazım bütün tekbirlerde ellerini kaldırırdı."

31, 32, 33 ve 34- Mucahid B. Cebr, Ata B. Ebi Rabah, Kays b. Sad ve el-Hasen b. Müslim

وقال وكيع عن الربيع قال : « رأيت الحسن ، ومجاهدا ، وعطاء ، وطاوسا ، وقيس بن سعد ، والحسن بن مسلم : يرفعون أيديهم إذا ركعوا ، وإذا سجدوا » وقال عبد الرحمن بن مهدي : هذا من السنة

Buhari Rafu'l-Yedeyn'de (64) Veki – er-Rebi b. Subeyh'den:

"el-Hasen, Mucahid, Ata, Tavus, Kasy b. Sad ve el-Hasen b. Muslim rüku ettiklerinde ve secde ettiklerinde ellerini kaldırırlarken gördüm." Abdurrahman b. Mehdi dedi ki: "Bu sünnettendir."

عبد الرزاق عن بن جريج قال قلت لعطاء قد رأيت تكبر بيدك حين تستفتح وحين تركع وحين ترفع رأسك من السجدة الأولى ومن الأخيرة وحين تستوي من المثنى قال أجل قلت بلغك أن تكبير الإستفتاح باليدين أكبر مما سواهما قال لا قلت يخلف باليدين الأذنين قال لا قال قد بلغني ذلك عن عثمان أنه كان يخلف بيديه أذنيه

Abdurrazzak (2/71 no: 2527) Buhari Reful Yedeyn (26): Abdurrazzak – İbn Curayc isnadıyla:

"Ata'ya dedim ki: "Namaza başlarken, rüku ederken, başını ilk secdeden kaldırırken, ikincisinden kaldırırken ve üçüncü rekate doğrulurken ellerini mi kaldırıyorsun?"

"Evet" dedi. Dedim ki:

“Başlangıç tekbirinde ellerin daha sonrakilerden daha üstün olduğu sana ulaştı mı?”

“Hayır” dedi.

“Eller kulakların arkasına mı kaldırılır?” dedim

“Hayır. Osman’dan bana ellerini kulaklarının arkasına kaldırdığı ulaştı.”[27]

35- Abdullah B. Tavus

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ كَثِيرٍ يَعْنِي السَّعْدِيَّ قَالَ صَلَّى إِلَى جَنْبِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاوُسٍ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ فَكَانَ إِذَا سَجَدَ السَّجْدَةَ الْأُولَى فَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنْهَا رَفَعَ يَدَيْهِ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ فَأَنْكَرْتُ ذَلِكَ فَقُلْتُ لِوُهَيْبِ بْنِ خَالِدٍ فَقَالَ لَهُ وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ تَصْنَعُ شَيْئًا لَمْ أَرَ أَحَدًا يَصْنَعُهُ فَقَالَ ابْنُ طَاوُسٍ رَأَيْتُ أَبِي يَصْنَعُهُ وَقَالَ أَبِي رَأَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَصْنَعُهُ وَلَا أَعْلَمُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُهُ

Ebu Davud (740) Kuteybe b. Said ve Muhammed b. Eban el-Ma’ni - en-Nadr b. Kesir es-Sa'dî isnadıyla demiştir ki:

“Abdullah b. Tâvûs Hayf mescidinde yanımda namaz kıldı. İlk secdeyi yapıp da başını kaldırdığında ellerini yüzü hizasına kadar kaldırdı. Bu davranışı uygun görmediğim için Vüheyb b. Hâlid'e haber verdim. Vüheyb de ona

"İşittiğime göre sen namazda hiç kimseden görmediğim bir şey yapıyormuşsun" dedi. Bunun üzerine Abdullah da şöyle cevap verdi:

"Ben babamı o işi yaparken gördüm de babam şöyle dedi: Ben İbn Abbâs'ın böyle yaptığını gördüm ve o'nun,

"Bunu Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapardı" dediğinden başka bir şey de bilmiyorum.[28]

36- Mugire b. Abdillah b. Ebi Akil el-Kufi

وقال أبو نميلة: صلى جابر بن طلحة اليامي مع المغيرة بن عبد الله بن أبي عقيل، وهو خليفة الحجاج على الكوفة، فكن يرفع يديه في كل تكبيرة، فأتى جابر إبراهيم فأخبره بذلك، فقال: أصاب وأحسن.

Ensabul Eşraf (4/311): Ebu Numeyle dedi ki: Cabir b. Talha el-Yâmi, Haccac’ın Kufe halifesi olan el-Mugira b. Abdillah b. Ebi Akil ile namaz kıldı. Her tekbirde ellerini kaldırdılar. Cabir, İbrahim’e gelip bunu haber verdi. Dedi ki:

“İsabet etmiş, güzel yapmış.”

---

[27] İbn Hazm el-Muhalla (4/92)

[28] Ebu Ya’la (2643) Nesai (1134) Dulabi el-Kuna (1/198) İbn Hazm el-Muhalla (4/92) Elbani Sahih demiştir.

DİĞER ULEMADAN GELENLER

37, 38, 39, 40 ve 41- Ahmed b. Abdillah b. Salih el-Kufi, Muhammed b. Abdillah b. Temir, Ahmed b. Hanbel, Ali b. el-Medini

خبرنا أبو محمد علي بن أحمد، قال: حدثنا الكناني، حدثنا أحمد بن خليل، قال: حدثنا خالد بن سعد، قال: حدثني عبد الله بن محمد بن أبي الوليد، وكان من الخاشعين، قال: رأيت أبا الحسن أحمد بن عبد الله بن صالح الكوفي يرفع يديه عند كل خفض ورفع؛ قال عبد الله: وأخبرني أحمد بن عبد الله بن صالح، قال: رأيت محمد بن عبد الله بن تمير وأحمد بن حنبل، وعلى المديني، يرفعون أيديهم، وقد قيل فيه عبد الله بن أبي الوليد ينسب إلى جده

Humeydi, Cezvetu'l-Muktebis (1/88): Muhammed b. Ali b. Ahmed – el-Kinani – Ahmed b. Halil – Halid b. Sa'd – Abdullah b. Muhammed b. Ebi Velid (huşu sahiplerinden idi) dedi ki:

"Ebu'l-Hasen Ahmed b. Abdillah b. Salih el-Kufi'yi her iniş ve kalkışta ellerini kaldırırken gördüm."

Abdullah dedi ki: "Bana Ahmed b. Abdillah b. Salih dedi ki: "Muhammed b. Abdillah b. Temir, Ahmed b. Hanbel ve Ali b. el-Medini'yi ellerini kaldırırlarken gördüm."

Denildi ki: Abdullah b. Ebi'l-Velid bunu dedesine nisbet etmiştir."

وقال أحمد بن أصرم المزني : رأيت أحمد يرفع يديه في كل خفض ورفع.

İbn Receb Fethu'l-Bari'de (5/166) Ahmed b. Esram el-Muzeni'den rivayet ediyor: "Ahmed (b. Hanbel)'i her iniş ve kalkışta ellerini kaldırırken gördüm."[29]

42- Abdurrahman b. Mehdi

وقال وكيع عن الربيع قال : « رأيت الحسن ، ومجاهدا ، وعطاء ، وطاوسا ، وقيس بن سعد ، والحسن بن مسلم : يرفعون أيديهم إذا ركعوا ، وإذا سجدوا » وقال عبد الرحمن بن مهدي : هذا من السنة

Buhari Rafu'l-Yedeyn'de (64) Veki – er-Rebi b. Subeyh'den: "el-Hasen, Mucahid, Ata, Tavus, Kasy b. Sad ve el-Hasen b. Muslim rüku ettiklerinde ve secde ettiklerinde ellerini kaldırırlarken gördüm."

Abdurrahman b. Mehdi dedi ki: "Bu sünnettendir."

---

[29] İbnu'l-Kayyım, *Bedâ'iu'l-Fevâ'id*, (4/89)'da rivayet etmiştir.

43, 44, 45, 46, 47, 48 ve 49- Malik b. Enes, Muhammed b. İdris eş-Şafii, İbn Huveyzimindad, Buveyti, Ebu Bekr İbnu'l-Munzir, Ebu Ali et-Taberi, İbn Hazm

وَأَخَذَ آخَرُونَ بِالْأَحَادِيثِ الَّتِي فِيهَا الرَّفْعُ فِي كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ وَصَحَّحُوهَا وَقَالُوا : هِيَ مُثْبِتَةٌ فَهِيَ مُقَدَّمَةٌ عَلَى النَّفْيِ وَبِهِ قَالَ ابْنُ حَزْمٍ الظَّاهِرِيُّ وَقَالَ : إنَّ أَحَادِيثَ رَفْعِ الْيَدَيْنِ فِي كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ مُتَوَاتِرَةٌ تُوجِبُ يَقِينَ الْعِلْمِ وَنُقِلَ هَذَا الْمَذْهَبُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَالْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ وَطَاوُسٍ وَابْنِهِ عَبْدِ اللَّهِ وَنَافِعٍ مَوْلَى ابْنِ عُمْرَ وَأَيُّوبَ السِّخْتِيَانِيُّ وَعَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ وَقَالَ بِهِ ابْنُ الْمُنْذِرِ وَأَبُو عَلِيٍّ الطَّبَرِيُّ مِنْ أَصْحَابِنَا وَهُوَ قَوْلٌ عَنْ مَالِكٍ وَالشَّافِعِيِّ فَحَكَى ابْنُ خُوَيْزِ مَنْدَادٍ عَنْ مَالِكٍ رِوَايَةً أَنَّهُ يَرْفَعُ فِي كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ وَفِي أَوَاخِرِ الْبُوَيْطِيِّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ وَرَوَى ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ الرَّفْعَ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ عَنْ أَنَسٍ وَالْحَسَنِ وَابْنِ سِيرِينَ

Hafız Iraki Tarhu't-Tesrib'de (2/422) diyor ki: "..Diğerleri her iniş ve kalkışta elleri kaldırmayı sahih görerek tutundular ve dediler ki: "Bu ispat edendir ve nefyedenden önceliklidir. İbn Hazm ez-Zahiri de böyle demiş ve her iniş ve kalkışta elleri kaldırma hadislerinin mütevatir olup kesin bilgi ifade ettiğini belirtmiştir. Bu mezheb İbn Ömer, İbn Abbas, el-Hasen el-Basri, Tavus ve oğlu Abdullah, İbn Ömer'in azatlısı Nafi, Eyyub es-Sahtiyani, Ata b. Ebi Rabah, ashabımızdan İbnu'l-Munzir, Ebu Ali et-Taberi, ki bu Malik ve Şafii'nin de görüşüdür. İbn Huveyzimendad bunu Malik'ten her iniş ve kalkkışta eller kaldırılır şeklinde rivayet etmiştir. sonrakilerden el-Buveyti her iniş ve kalkışta ellerinini kaldırırdı.[30] İbn Ebi Şeybe iki secde arasında el kaldırmayı Enes, el-Hasen ve İbn Sirin'den rivayet etmiştir.

وَقَدْ ذَهَبَ إلَى اسْتِحْبَابِهِ فِي السُّجُودِ أَبُو بَكْرِ بْنُ الْمُنْذِرِ وَأَبُو عَلِيٍّ الطَّبَرِيُّ مِنْ أَصْحَابِ الشَّافِعِيِّ وَبَعْضِ أَهْلِ الْحَدِيثِ

Şevkani Neylu'l-Evtar'da (3/288) der ki: Secdelerde el kaldırmanın müstehap olduğu görüşünü Şafiilerden Ebu Bekir b. el-Munzir ve Ebu Ali et-Taberi ile bazı hadis ehli tercih etmişlerdir.

50- İbn Kattan

وَصَحَّحَ ابْنُ حَزْمٍ وَابْنُ الْقَطَّانِ حَدِيثَ الرَّفْعِ فِي كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ

Iraki, Tarhu't-Tesrib'de (2/422) dedi ki: "İbn Hazm ve İbn Katan her iniş ve kalkışta elleri kaldırma hadislerini sahih görmüşlerdir."[31]

51- İbn Rüşd

'İbn Rüşd, *el-Kavâ'id,* adlı eserinde şöyle demektedir: 'Ulemadan bazıları secdelerde dahi elleri kaldırmak vaciptir demişlerdir.'[32]

---

[30] İbn Hacer Fethu'l-Bari (2/223)
[31] Bkz.: İbn Katan Beyanu'l-Vehm (2831)
[32] *Müslim Şerhi,* (4/89)

52- Muhammed b. İsmail el-Buhari

Buhârî Refu'l-Yedeyn (121) dedi ki: 'Bunlar Mekke ehli, Medine ehli, Yemen ehli ve Irak ehlidirler. (Namazda) elleri kaldırma (konusu) üzerinde ittifak etmişlerdir.'

Rafu'l-Yedeyn (25) der ki: "Eğer (secdede el kaldırma) sabit olursa ikisi ile de amel ederiz. Zira bu rivayetler bazısı bazısına muhalif olan rivayetlerden değildir. Zira bu ziyadelik (secdede el kaldırma) fiildendir. Eğer ziyadelik sabit olursa makbuldür. (Yani onunla amel edilir)."

53- Abdurrahman b. Abdillah b. el-Hakem

قال خالد: وصلى بنا أحمد بن عمر بحاضرة مدينة إلبيرة، وكان من الخطباء، فرأيته يرفع يديه عند كل خفض ورفع؛ وأخبرني أنه رأى عبد الرحمن بن عبد الله بن عبد الحكم بمصر يرفع يديه عند كل خفض ورفع؛ وكان أخوه محمد يصلي إلى جنبه فكان ربما رفع، وربما لم يرفع، فكلم في ذلك فقال: إني أنسى.

Humeydi Cezvetu'l-Muktebis (1/51): Halid dedi ki: Ahmed b. Ömer İlbira şehrinde bize namaz kıldırdı. O hatiplerdendi. Her iniş ve kalkışta ellerini kaldırdığını gördüm. Bana haber verdi ki

"Mısır'da Abdurrahman b. Abdillah b. el-Hakem'in her eğiliş ve kalkışta ellerini kaldırdığını gördüm." Kardeşi Muhammed yanında namaz kılıyordu. Bazen ellerini kaldırıyor, bazen kaldırmıyordu. Bunu konuşunca;

"Ben unutuyorum" dedi.

54, 55, 56, 57 ve 58- Bakî b. Mahled, Muhammed b. Abdisselam el-Huşeni, Kasım b. Muhammed, el-Muzeni ve Rebi b. Süleyman

أخبرنا أبو محمد الحافظ، قال: حدثنا عبد الرحمن الكناني، قال: أخبرنا أحمد ابن خليل، قال: نا خالد بن سعد، قال: قال لي أسلم بن عبد العزيز بن هاشم القاضي، وأحمد بن خالد، ومحمد بن قاسم بن محمد: رأينا بقي بن مخلد، ومحمد ابن عبد السلام الخشنى، وقاسم بن محمد، يرفعون أيديهم في الصلاة عند كل خفض ورفع؛ وقال لي أسلم: رأيت المزني والربيع بن سليمان يرفعان أيديهما عند كل خفض ورفع في الصلاة.

Humeydi, Cezvetu'l-Muktebis (1/63): Ebu Muhammed el-Hafız – Abdurrahman el-Kinani – Ahmed b. Halil – Halid b. Sad – Eslem b. Abdilaziz b. Haşim el-Kadı ve Ahmed b. Halid ve Muhammed b. Kasım b. Muhammed dediler ki:

"Bakî b. Mahled, Muhammed b. Abdisselam el-Huşeni ve Kasım b. Muhammed'in namazda her eğiliş ve kalkışta ellerini kaldırdıklarını gördük."

Eslem bana dedi ki: "el-Muzeni ve Rabi b. Süleyman namazda her eğiliş ve kalkışta ellerini kaldırırlardı."

59, 60, 61 ve 62- Ebu Cafer et-Tahavi, Ebu Hanife, Ebu Yusuf, İmam Muhammed

İmam Ebu Cafer et-Tahavi Şerhu Meani'l-Asar'da (1331 Terc.: 2/42) konuyla ilgili nakillerden sonra meseleyi özetlerken, rükuya giderken, rükudan kalkışta ve iki secde arasında el kaldırmanın namazın sünnetlerinden olduğunu kabul etmiş, bunun aynı zamanda Ebu Hanife, Ebu Yusuf ve Muhammed'in de görüşü olduğunu söylemiştir.

Aleyhte Getirilen Deliller Üzerine Mülahazalar:

1- Elleri secdelerde kaldırmanın sabit olduğu hadisler aşağıda gelecek olan İbn Ömer *(radıyallahu anhu)*'nun rivayet ettiği 'iki secde arasında (ellerini) kaldırmazdı' hadisi ile çelişmez.

(عَنْ سالِمٍ، عَنْ أَبيهِ؛ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذاَ افْتَتَحَ الصَّلاَةَ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى يُحاَذِىَ مَنْكَبَيْهِ، وَقَبْلَ أَنْ يَرْكَعَ، وَإِذاَ رَفَعَ مِنْ الرُّكُوعِ، وَلاَ يَرْفَعُهُماَ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.)

Sâlim babası Abdullah *(radıyallahu anhu)*'dan şöyle dedi:

'Rasûlüllâh *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'i namaza başladığı zaman, rükua gitmeden evvel ve bir de rükudan doğrulduğu zaman ellerini omuzları hizasına vardırıncaya kadar kaldırdığını gördüm. İki secde arasında (ellerini) kaldırmazdı.'[33]

Bu konuda birçok sahâbenin secdeye giderken, secdeden kalkarken ellerini kaldırdığı sabit olmuştur. Hadis âlimleri çelişikmiş gibi görünen bu iki (secdede elleri kaldırma ve kaldırmama) amelin arasını birçok şekilde cem etmişlerdir. Hadis âlimlerinin hadis ilmine kazandırdıkları *Te'vilu'l-Muhtelifu'l-Hadis* hadis ilmi ile birçok ihtilaflı gibi görünen birbirine zıt, çelişik olan hadislerin arasını cem etmişlerdir. Zira İslâm dini ihtilaflı bir din olmaktan beridir. İhtilaf ise insanların bu konudaki yetersiz ilminden ve akılları ile meselelere yaklaşıp hadis ehlinin yolundan uzaklaşmalarından kaynaklanmaktadır.

Nitekim Ebû'l-Hasenât el-Leknevî şöyle demektedir:

'İnsaf gözüyle bakan, taassuptan kaçınarak fıkıh ve usul denizlerine dalan, yakînî bir şekilde bilir ki âlimlerin ihtilaf etmiş oldukları asli ve fer'i meselelerin çoğunluğunda, muhaddislerin mezhebi diğerlerinin mezhebinden daha kuvvetlidir. Ben de her ihtilaflı meseleye baktığımda görüyorum ki muhaddislerin görüşü doğruya daha yakındır. Nasıl olmasın ki? Onlar değil mi ki, Rasûlüllâh *(sallallahu 'aleyhi ve sellem)*'in varisleri ve şeriatının hakiki bekçileridir. Allah bizleri onlarla birlikte haşretsin, onların yolu ve sevgisi üzerine öldürsün."[34]

İbn Huzeyme'den şöyle rivayet olunmuştur:

'Rasûlüllâh *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'den birbirine zıt iki sahih hadisin rivayet edildiğini bilmiyorum. Kimin yanında böyle bir rivayet varsa getirsin bana da aralarını telif edeyim.'[35]

---

[33] Buhârî, (735) Müslim (390) Ebû Dâvud, (721); Tirmizî, (255); İbn Mâce, (858); İmam Mâlik, *Muvattâ',* (94) ve Nesâ'î, (1144)'da rivayet etmişlerdir.

[34] *'İmâmu'l-Kelam fî ma yete'alleku bi'l-kıra'eti halfe'l-İmâm'* adlı kitabında (156).

[35] *el-Kifâye fî 'İlmi'r-Rivâye,* (606).

İmam Buhârî, *Raf'u'l-Yedeyn* adlı kitabında rükûa giderken ve rükûdan kalkarken elleri kaldırma hadislerini naklettikten sonra şöyle demektedir:

"Veki'i ise 'Umerî'den, o da Nâfi''den o da İbn Ömer *(radıyallahu anhu)*'dan olan rivayetinde şöyle bir ziyadelik yapmıştır:

'Rasûlüllâh *(sallallahu 'aleyhi ve sellem)* rükûa ve secdeye giderken ellerini kaldırırdı.'

(Buhârî devam ederek): Mahfuz olan Ubeydullah, Eyüp, Mâlik, İbn Cureyc, Leys ve bir çok ehli Hicaz ve Irak ehlinin Nâfi''den, onun da İbn Ömer *(radıyallahu 'anhu)*'dan, rükûa giderken ve kalkarken ki elleri kaldırma rivayetidir. Eğer 'Umerî'nin (secdeye giderken ki elleri kaldırma) hadisi sahih olursa, önceki (sadece rükûa ve secdeye giderken ki elleri kaldırma) hadisine muhalif değildir. Eğer (secdede el kaldırma) sabit olursa ikisi ile de amel ederiz. Zira bu rivayetler bazısı bazısına muhalif olan rivayetlerden değildir. Zira bu ziyadelik (secdede el kaldırma) fiildendir. Eğer ziyadelik sabit olursa makbuldür. (Yani onunla amel edilir)."[36]

İbn Hazm şöyle demektedir:

"Enes b. Mâlik *(radıyallahu 'anhu)*'nun, secdede elleri kaldırma rivayeti İbn Ömer *(radıyallahu 'anhu)*'nun, (secdede elleri kaldırmazdı) rivayetinin üzerine ziyadeliktir. İkisi de şahit olduğunda ve rivayet ettiğinde sikadır.

Mâlik b. Huveyris *(radıyallahu anhu)*'nun da, her rükûda ve rükûdan kalkışta, her secdeye gidişte ve secdeden kalkıştaki elleri kaldırma rivayeti de, her ikisinin (yani İbn Ömer *(radıyallahu 'anhu)* ve Enes b. Mâlik *(radıyallahu 'anhu)*'nun) rivayetlerinin üzerine ziyadedir. Hepsi de işittiklerinde ve ziyade ettiklerinde sikadırlar.

Ziyade olan rivayetlerle amel etmek farzdır, onları terk etmek caiz değildir. Zira ziyade olan rivayet başlı başına bir hükümdür. Ziyadeliğe vakıf olan rivayet etmiştir. Rivayetinde o ziyadeliği rivayet etmeyenin sükutu hükmün ispatına zarar veremez. Diğer hükümler gibidir, hiçbir farkı yoktur."[37]

Ahmed Muhammed Şakir, İbn Hazm'ın *Muhallâ*'sına yapmış olduğu talikte şöyle demektedir:

"Zahir olan şudur ki, İbn Ömer *(radıyallahu 'anhu)* Rasûlüllâh *(sallallahu 'aleyhi ve sellem)*'in secdede el kaldırmadığını rivayet ettikten sonra kendisine bazı sahâbelerden Rasûlüllâh *(sallallahu 'aleyhi ve sellem)*'in secdede el kaldırdığı haberi

---

[36] Buhârî, *Raf'u'l-Yedeyn,* (25).
[37] İbn Hazm, Muhallâ, (4/93).

ulaşınca amel olarak onu uygulamaya başlayıp kavlen de (söz ile) onu rivayet etmiştir." [38]

Muhammed Nâsiruddîn Elbânî şöyle demektedir:

"Secdeye giderken ve secdeden kalkarken elleri kaldırmaya gelince, bununla alakalı çokça hadisler vardır ve bu da on tane sahâbeden gelmektedir. Şüphesiz ben bu hadisleri *Ta'lîkâtu'l-Ciyâd*'da çıkardım. Bir tanesi Mâlik b. Huveyris *(radıyallahu anhu)*'dan:

'Muhakkak ki o, Nebî'*(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in, namazında, rükû ettiğinde, başını rükûdan kaldırdığında ve secde ettiğinde ve secdeden başını kaldırdığı zaman ellerini kulakları hizasına kadar kaldırdığını görmüş.'

Bu hadisi Nesâ'î, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hazm sahih bir senedle Müslim'in şartı üzere çıkarmışlar ve Ebû Avâne, *Sahîh*'in de rivayet etmiştir. Hâfız (İbn Hacer el-'Askalânî)'ın *Feth(u'l-Bârî)*'de dediği gibi. Sonra Hâfız (İbn Hacer el-'Askalânî) şöyle demiştir:

'Secdelerde elleri aldırma hadislerinin üzerinde durdum ki en sahih olanı budur.'

Diğer tekbirlerde elleri kaldırmaya gelince, bir çok hadisler vardır ki, bunlarda muhakkak ki Rasûlüllâh *(sallallahu 'aleyhi ve sellem)* bütün tekbirlerde ellerini kaldırırdı.

Bu hadislerle, kitap da zikrettiğimiz: '…ellerini iki secde arasında kaldırmazdı' lafzıyla olan İbn Ömer *(radıyallahu 'anhu)*'nun hadisi arasında herhangi bir çelişki yoktur. Çünkü o Nefiy'dir. Bu ise Müspet bir hadistir ve usûl ilminde sürekli tekrarlandığı gibi: **'Müspet olan Nefiy olanın üzerine önce gelir.'**

Şüphe yok ki iki secde arasında elleri kaldırmak Selef cemaatinden sabit olmuştur. Onlardan birisi Enes *(radıyallahu 'anhu)* ve bilakis onlardan İbn Ömer *(radıyallahu 'anhu)*'nun ta kendisidir.

Şüphesiz ki İbn Hazm, Nâfi''nin yolundan ondan rivayet etmiştir ki:

'Rasûlüllâh *(sallallahu 'aleyhi ve sellem)* secdeye gittiği zaman ve birinci teşehhütten kalktığında iki ellerini kaldırırdı.' Bunun isnadı sağlamdır.

Buhârî, *Refu'l-Yedeyn* adlı cüz kitabı (s. 7)'de Sâlim b. Abdullah'ın yolundan:

'Babası Abdullah b. Ömer *(radıyallahu 'anhu)*'nun, başını secdeden kaldırdığı zaman ve ayağa kalkmak istediği zaman ellerini kaldırırdı.' Buhârî'nin *Sahîh*'indeki şartı üzere senedi sahihtir.

---

[38] İbn Hazm'ın, *Muhallâ*'sının talikinde , (4/93).

Bu sünnetle amel edenler ise Esrem'in rivayet ettiği gibi İmam Ahmed b. Hanbel'dir ve İmam Şâfi'î'den onu kavli ile rivayet edilmiştir. Bu da İbn Hazmın mezhebidir. Müracaat *Muhallâ*'dır."[39]

'İki secde arasında (ellerini) kaldırmazdı' hadisi İbn Ömer *(radıyallahu anhu)*'dan gelmektedir. Yine aksine İbn Ömer *(radıyallahu anhu)*'dan Rasûlüllâh *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in ellerini secdelerde kaldırdığı ve İbn Ömer *(radıyallahu anhu)*'nun kendisinin de secdelerde ellerini kaldırdığı sabit olmuştur.

2- Bazı cahiller Müslim'in Cabir b. Semura radıyallahu anh'den gelen şu hadisi elleri kaldırmamaya delil getirmişlerdir:

{ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : مَالِي أَرَاكُمْ رَافِعِي أَيْدِيكُمْ كَأَنَّهَا أَذْنَابُ خَيْلٍ شُمْسٍ ؟ اُسْكُنُوا فِي الصَّلَاةِ }

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımıza çıktı ve dedi ki: "Sizleri neden sanki o azgın atın kuyruğu gibi ellerinizi kaldırırken görüyorum? Namazda sakin durunuz."[40]

Burada rükuda ve secdelerde elleri kaldırmaya engel olmaya delil olabilecek bir şey yoktur. Zira bu cümle hadisin bir kısmıdır. Rivayetin tam metni şöyledir:

: { كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قُلْنَا : السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ، وَأَشَارَ بِيَدَيْهِ إِلَى الْجَانِبَيْنِ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : عَلَامَ تُومِئُونَ بِأَيْدِيكُمْ كَأَنَّهَا أَذْنَابُ خَيْلٍ شُمْسٍ ؟ إِنَّمَا يَكْفِي أَحَدَكُمْ أَنْ يَضَعَ يَدَهُ عَلَى فَخِذِهِ ثُمَّ يُسَلِّمُ عَلَى أَخِيهِ مِنْ عَنْ يَمِينِهِ ، وَمِنْ عَنْ شِمَالِهِ }

Biz Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında namaz kılıyorduk. Es-selamu aleykum ve rahmetullah, esselamu aleykum ve rahmetullah derken iki yana elimizle işaret edip selâm verdik. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine:

"Sanki o azgın atın kuyruğu gibi elinizle neden işaret ediyorsunuz? Halbuki sizden birinin şöyle yapıvermesi; elini dizine koyması, sağındaki ve solundaki kardeşine selâm vermesi yetelidir."[41]

قَالَ الْبُخَارِيُّ : مَنْ احْتَجَّ بِحَدِيثِ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ عَلَى مَنْعِ الرَّفْعِ عِنْدَ الرُّكُوعِ ، فَلَيْسَ لَهُ حَظٌّ مِنْ الْعِلْمِ ، هَذَا مَشْهُورٌ لَا خِلَافَ فِيهِ ، إِنَّهُ إِنَّمَا كَانَ فِي حَالِ التَّشَهُّدِ .

İmam Buhari dedi ki: "Cabir b. Semura hadisini rükuda el kaldırmaya engel olmak için delil getirenin ilimden nasibi yok demektir. Bu meşhurdur, bu konuda ihtilaf

---

[39] Muhammed Nâsiruddîn Elbânî, *Temâmu'l-Minne fî Ta'lîkâtu 'alâ Fıkhu's-Sunne* (sy. 172-173).
[40] Müslim (2/388) Ebu Davud (661) Nesai (3/4 no: 1184) İbn Mace (992) Ahmed (5/93)
[41] Müslim (2/388, 389) Ebu Davud (998) Nesai (3/4, 5 no:1185) Ahmed (5/86) Humeydi (2/397) İbn Huzeyme (733)

yoktur. Bu yasak sadece teşehhüd oturuşu içindir."[42]

3- el-Bera b. Azib radıyallahu anh'den şöyle rivayet edilmiştir:

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ { إِذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَى قَرِيبٍ مِنْ أُذُنَيْهِ ، ثُمَّ لَمْ يَعُدْ } :

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i namaza başlarken ellerini kulaklarına kadar kaldırırken gördüm. Bir daha bunu tekrarlamadı."[43]

Bunu Ebu Davud ve Darekutni Abdurrahman b. Ebi Leyla yoluyla Yezid b. Ebi Ziyad'dan rivayet etmişlerdir. "Bir daha tekrarlamadı" kısmının rivayete Yezid b. Ebi Ziyad tarafından eklendiği hususunda hafızlar ittifak etmişlerdir.[44]

Nitekim Şu'be, es-Sevri, Halid et-Tahhan, Züheyr ve onlardan başka hafızlar bunu Bera radıyallahu anh'den bu ziyade olmaksızın rivayet ettiler.[45]

Humeydi dedi ki: "Bu ziyadeyi ancak Yezid eklemiştir."

Osman ed-Darimi, Ahmed b. Hanbel'den naklen dedi ki: "Bu sahih değildir"[46] Aynı şekilde Buhari, Ahmed, Yahya b. Main, Darimi, Humeydi ve pekçok kimse de bunun zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

Yahya b. Muhammed b. Yahya, Ahmed b. Hanbel'den şöyle rivayet eder: "Bu hadis (vâh) çok zayıftır.[47] Nitekim Yezid bir süre bunu "bir daha tekrarlamadı" kısmı olmadan rivayet etmiş, kendisine yapılan telkini kabul eder hale gelince bunu sonradan eklemiştir."

Beyhaki dedi ki: "Muhammed b. Abdirrahman b. Ebi Leyla bunun rivayetinde ihtilaf etmiştir. Denildi ki; kardeşi İsa – babasından rivayet etti. Yine el-Hakem'den, o da İbn Ebi Leyla'dan rivayet ettiği söylendi. Yezid b. Ebi Ziyad'dan rivayet ettiği de söylendi."

Osman ed-Darimi dedi ki: Bunu Abdurrahman b. Ebi Leyla'dan Yezid b. Ebi Ziyad'dan daha kuvvetli bir ravi rivayet etmemiştir."

El-Bezzar dedi ki: "Hadisteki "Bir daha tekrarlamadı" kısmı sahih değildir."

Darekutni; Ali b. Asım – Muhammed b. Abdirrahman b. Ebi Leyla – Yezid b. Ebi Ziyad yoluyla bu hadisi rivayet etti. Ali b. Asım dedi ki: "Kufe'ye geldiğimde Yezid b. Ebi Ziyad ile karşılaştım. Bana bunu rivayet etti ve "Bir daha tekrarlamadı" kısmından söz etmedi. Ona dedim ki: "İbn Ebi Leyla senden "Bir daha tekrarlamadı" ziyadesini

---

[42] Buhari Rafu'l-Yedeyn (s.36 no: 35) Tuhfetu'l-Ahvezi (2/99) Telhisu'l-Habir (1/544)

[43] Ebu Davud (749) Tahavi Şerhu Meani'l-Asar (1/224) Darekutni (2/293) Beyhaki (2/76) Ebu Ya'la (1691)

[44] Tuhfetu'l-Ahvezi (2/92) Avnu'l-Ma'bud (2/320)

[45] Bkz.: Buhari Rafu'l-Yedeyn (32)

[46] Bkz.: Ahmed el-İlel ve Marifetu'r-Rical (1/368)

[47] Aliyu'l-Kari el-Esraru'l-Merfua (s.493)

de rivayet ediyor" şöyle dedi: "Ben böyle ezberlemedim" Darekutni ayrıca onun ihtilata (bunama) uğradığını da zikreder.[48]

4- Abdullah b. Mesud radıyallahu anh'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir:

قَالَ { : لَأُصَلِّيَنَّ بِكُمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – فَصَلَّى ، فَلَمْ يَرْفَعْ يَدَيْهِ إِلَّا مَرَّةً وَاحِدَةً }

"Size Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in namazını kıldıracağım. Sonra namazı kıldı ve ellerini yalnız bir defa kaldırdı."[49]

Ahmed, Ebu Davud ve Tirmizi bunu Asım b. Kuleyb – Abdurrahman b. el-Esved – Alkame – İbn Mesud radıyallahu anh yoluyla rivayet ettiler. İbn Adiy, Darekutni ve Beyhaki; Muhammed b. Cabir – Hammad b. Ebi Süleyman – İbrahim – Alkame – İbn Mesud radıyallahu anh yoluyla şu lafızla rivayet ettiler:

{ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ فَلَمْ يَرْفَعُوا أَيْدِيَهُمْ إلَّا عِنْدَ اسْتِفْتَاحِ الصَّلَاةِ }

"Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ile, Ebu Bekir ve Ömer ile birlikte namaz kıldım. Ellerini sadece namaza başlangıçta kaldırıyorlardı."[50]

Bu hadisi Tirmizi hasen ve İbn Hazm ile Elbani sahih görmüş, İbnu'l-Mubarek: "Bana göre bu sabit değildir" demiştir.

İbn Ebi Hatim babasının: "Bu hadiste es-Sevri yanılmıştır" dediğini nakletmiştir.[51]

Ahmed b. Hanbel ve şeyhi Yahya b. Adem hadisin zayıf olduğunu söylemişlerdir. Buhari bunu her ikisinden naklederek zayıf olduğunu söylemiştir.

Ebu Davud: "Bu sahih değildir" demiştir. Darekutni: "Sabit olmamıştır" demiştir.

İbn Hibban es-Salat'ta: "Bu rivayet Kufe'lilerin namazın rükuunda ve rükudan kalkarken elleri kaldırmayı nefiy konusunda rivayet ettikleri en iyi hadistir. Fakat hakikatte ise üzerinde bulundukları kaideye göre en zayıfıdır. Zira bu rivayeti iptal eden deliller vardır. O (Kufeli) imamların hepsi öncelikle Asım b. Kuleyb yoluyla gelen rivayetleri eleştirirler. Muhammed b. Cabir yoluyla gelen rivayete gelince, İbnu'l-Cevzi bunu el-Mevduat'ta zikretmiş ve Ahmed'den naklederek "Muhammed b. Cabir hiçbir şey değildir. Ondan rivayette bulunan kimse ancak ondan daha şerli biri olabilir" demiştir."[52]

Darekutni dedi ki: "Bu rivayetlerde Muhammed b. Cabir tek kalmıştır. O zayıftır. Hammad, İbrahim'den, o da İbn Mesud Radıyallahu anh'den mürsel olarak ve İbn Mesud radıyallahu anh'ın kendi fiili olarak rivayet etmiştir. Nebi sallallahu aleyhi ve

[48] Darekutni (1/294) Telhisu'l-Habir (1/544-545)
[49] Ahmed (1/388) Ebu Davud (748) Tirmizi (257) Nesai (2/188) Tahavi Şerhu Meani'l-Asar (1/224)
[50] İbn Adiy (6/2162) Darekutni (1/295) Beyhaki (2/79-80) İbnu'l-Cevzi Mevduat (2/96)
[51] İbn Ebi Hatim El-İlel (1/96)
[52] Bkz.: İbn Cevzi et-Tahkik (1/335)

sellem'in fiili olarak değildir. Doğrusu da budur."[53]

Yine Darekutni el-İlel'de (5/172-173 no:804) "Bir daha kaldırmadı" kısmının İbn Mesud radıyallahu anh'dan rivayetinin sahih olmadığını söylemiştir.

İbn Hacer el-Askalani dedi ki: "Müdrec (sonraki raviler tarafından ekleme yapılmış) hadisin durumu hakkında en açık rivayet budur."[54]

حدثناه إسماعيل بن قتيبة ، قال : ثنا أبو بكر بن أبي شيبة ، قال : ثنا وكيع ، عن سفيان ، عن عاصم ، هو ابن كليب ، عن عبد الرحمن بن الأسود ، عن علقمة ، عن عبد الله أنه قال : « ألا أدلكم على صلاة رسول الله صلى الله عليه وسلم ؟ فلم يرفع يديه إلا مرة »

İbnu'l-Munzir el-Evsat (1346): İsmail b. Kuteybe – Ebu Bekir b. Ebi Şeybe – Veki – Sufyan – Asım b. Kuleyb – Abdurrahman el-Esved – Alkame – Abdullah b. Mesud radıyallahu anh isnadıyla rivayet etti.

El-Esram, Ahmed'den Veki hakkında şöyle dediğini nakleder: "Hadisleri kendi lafızlarıyla rivayet etmez, ona eklemeler yapardı." Asım b. Kuleyb'in elleri kaldırma hadisi ile İbn Mesud hadisi zikredilince Ahmed dedi ki: "Bana Abdurrahman el-Veki'î dedi ki: "Bir daha yapmadı" sözü Vekî'ye aittir.[55] Bazı ashabımız bu hadisi eleştirmişlerdir. İbn İdris bu hadisi isnadıyla Asım b. Kuleyb yoluyla Abdullah'dan rivayet etmiştir. Bu rivayette: "Bir daha kaldırmadı" kısmı yoktur."

"İbn Mesud radıyallahu anh'ın sadece namaza başlarken ellerini kaldırdığına dair rivayet illetlidir. Şayet İbn Mesud'dan sabit olsa bile, daha önce zikrettiğimiz sabit rivayetlere karşı hüccet olacak değildir. zira o takdirde İbn Mesud'un bunu ezberleyemediği, Ali, İbn Ömer, Ebu Humeyd ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından onlarca diğerlerinin ezberlediği anlaşılır. Bu kadar sahabenin hıfzettiği ziyadenin, bunu hıfzetmemiş olan İbn Mesud'un rivayeti sebebiyle terk edilmesi caiz değildir. Ellerin dizler üzerine konması sünnetinin İbn Mesud radıyallahu anh'e gizli kalması gibi bu sünnet de ona gizli kalmıştır. Zira o ellerini dizlerinin arasına koyardı…"

5- İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan şöyle dediği rivayet edildi:

عَنْ ابْنِ عُمَرَ : { كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ ثُمَّ لَا يَعُودُ }

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem namaza başlarken ellerini kaldırır, bir daha da kaldırmazdı"

Bunu Beyhaki el-Hilafiyyat'ta rivayet etmiştir. Hafız İbn Hacer dedi ki: "Bu maklub (değiştirilmiş) ve mevdu (uydurma) bir rivayettir."[56]

---

53 Darekutni (1/295)
54 Telhisu'l-Habir (1/546) Bkz.: Zeylai Nasbu'r-Raye (1/395)
55 İbn Ebi Hatim Tahkiku Cüz'ün Mine'l-İlel (3/389)
56 Telhisu'l-Habir (1/546)

Darekutni el-İlel'de (13/16) dedi ki: "Husayn, Mucahid'den, o da İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan, onun ellerini sadece namaza başlangıçta kaldırdığını, bir daha kaldırmadığını rivayet etmiştir.[57] Bunu Ebu Bekir b. Ayyaş Husayn'dan rivayet etmiştir. bu yanılgı ya İbn Ayyaş'tan ya da Husayn'dan kaynaklanmıştır. İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan sahih olan, daha önce zikrettiklerimizdir."

İbnu'l-Munzir el-Evsat (1346) der ki: "İbn Ömer radıyallahu anhuma'ya gelince ondan gelen meşhur ve sağlam rivayetlerde Salim ve Nafi onun ilk tekbirden sonra da ellerini kaldırdığını rivayet etmişlerdir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den naklettiklerimiz başkalarının sözüne ihtiyaç bırakmaz."

6- Enes radıyallahu anh'den şöyle rivayet edilmiştir:

{ مَنْ رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الصَّلَاةِ فَلَا صَلَاةَ لَهُ }

"Namazda ellerini kaldıranın namazı yoktur."[58]

Hakim bunu el-Medhal'de rivayet etmiş ve "Uydurmadır" demiştir.

7- Aynısı Ebu Hureyre radıyallahu anh'den de rivayet edilmiştir. İbnu'l-Cevzi el-Mevduat'ta[59], ondan önce de el-Cuzecani uydurmalar arasında zikretmiştir.[60]

8- İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir.

{ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ كُلَّمَا رَكَعَ ، وَكُلَّمَا رَفَعَ ، ثُمَّ صَارَ إِلَى افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ ، وَتَرَكَ مَا سِوَى ذَلِكَ }

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem her ruku edişinde ve her kalkışında ellerini kaldırırdı. Sonra sadece namaza başlangıçta ellerini kaldırır oldu ve diğerlerini terk etti."

İbnu'l-Cevzi et-Tahkik'te (1/275 no: 464): "Aslı yoktur, kimin rivayet ettiği de bilinmemektedir" dedi. İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan bunun aksi sahih olarak gelmiştir.

9- Benzeri İbnu'z-Zubeyr radıyallahu anhuma'dan da rivayet edilmiştir. İbnu'l-Cevzi yine: "Aslı yoktur, kimin rivayet ettiği bilinmemektedir" demiştir. İbn Zubeyr'den bunun zıddı sahih olarak sabittir.

İbnu'l-Cevzi dedi ki: "Sabit olan rivayetlere aykırı olan bu hadisleri delil getirenden daha ahmak kimse yoktur"

10- Ali radıyallahu anh'den:

---

[57] Buhari Rafu'l-Yedeyn (95)
[58] İbn cevzi et-Tahkik (427)
[59] İbnu'l-Cevzi el-Mevduat (2/96)
[60] El-Cuzecani el-Ebatil ve'l-Menakir (2/15)

قال البخاري : وروى أبو بكر النهشلي عن عاصم بن كليب ، عن أبيه أن عليا رضي الله عنه رفع يديه في أول التكبير ثم لم يعد بعد

Buhari (rahimehullah) dedi ki: Ebu Bekr en-Nehşeli, Asım b. Kuleyb'den, O'da babasından rivayet etti:

"Ali (radıyallahu anh) birinci tekbirde ellerini kaldırdı. Bir daha yapmadı."[61]

Ubeydullah'ın rivayeti daha sahih olmakla beraber, Kuleyb ellerin kaldırılmasını ezberlememiştir. İki kişi, bir muhaddisden rivayet etseler ve o ikisinden biri dese ki: "Onu yaparken gördüm" digeri de: "Yaparken görmedim". Onu yaparken gördüm diyen şahit olandır. "Yapmadı" diyenin sözü ise şahit değildir, çünkü o fiili yaptığını ezberlememiştir. Abdullah b. ez-Zubeyr'in söylediği gibi iki şahid vardır ki o ikisi bir şahsın diğerine onun rızası ile bin dirhem verdiğine şahitlik ederler. Başkaları ise bunun rızasız olduğuna sahidlik ederler. Bu olayda onun rızasıyla verdiğine dair şahitlik eden, o iki şahidin sözüyle hükmedilir. Bilal (radiyallahu anh) dedi ki: "Allah Rasulu (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Kabe'de namaz kıldığını gördüm. el-Fadl b. Abbas ise namaz kılmadığını söylemiştir. Insanlar Bilal'in sözünü aldılar. Çünkü o (radıyallahu anh) bu olaya şahitlik etmiştir. Kılmadı diyenin sözüne ise iltifat etmediler. Abdurrahman b. Mehdi dedi ki: "es-Sevrî'ye, en-Nehşeli'nin Asım b.Kuleyb'den rivayet ettigi hadisi zikrettim, inkar etti"[62]

Ebu Bekir b. el-Munzir el-Evsat'ta (1346) bu rivayete işaret ederek dedi ki: "Ali radıyallahu anh'den getirdikleri delile gelince, Ali radıyallahu anh'den sabit olan rivayet şudur; "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem namaza başlarken, rükuya giderken ve rukudan kalkınca ellerini kaldırırdı."

Namazda Elleri Kaldırmanın Sevabı

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ { أَنَّهُ قَالَ فِيمَنْ رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الصَّلَاةِ : لَهُ بِكُلِّ إشَارَةٍ عَشْرُ حَسَنَاتٍ }

İbn Hacer Telhisu'l-Habir'de (1/433) İbn Receb Fethu'l-Bari'de (5/166) İbn Abdilberr el-İstizkar (1/407) ve et-Temhid'de (9/225) Beyhaki Marife'de (839) Ukbe b. Amir radıyallahu anh dedi ki:

"Namazdaki her işaretten dolayı her parmak için on hasene vardır." [63]

وَرَوَى ابْنُ عَبْدِ الْبَرِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ : أَنَّهُ قَالَ : إنْ كُنَّا لَنُؤَدَّبُ عَلَيْهَا ، يَعْنِي – عَلَى تَرْكِ الرَّفْعِ –

El-İstizkar (1/407 no: 140) Telhisu'l-Habir (1/433) İbn Receb Fethu'l-Bari (5/166), Ömer b. Abdilaziz'in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: "Bizler elleri kaldırmayı terk edenleri te'dip ederdik"

---

[61] Tahavi Şerhu Meani'l-Asar (1320-21)
[62] Rafu'l-Yedeyn (10)
[63] Taberani sahih isnad ile rivayet etmiştir: Mecmau'z-Zevaid (2/103)

وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ : هُوَ تَمَامُ الصَّلَاةِ

El-İstizkar (1/407 no: 140) Telhisu'l-Habir (1/433) Buhari Rafu'l-Yedeyn (39) Muhammed b. Sirin dedi ki: "Elleri kaldırmak namazın tamamındandır"

، وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ : هُوَ شَيْءٌ يُزَيِّنُ بِهِ الرَّجُلُ صَلَاتَهُ

Telhisu'l-Habir (1/433) Buhari Rafu'l-Yedeyn (37) Said b. Cübeyr dedi ki: "Namazda elleri kaldırmak namazın ziynetidir."

بن وهب قال أخبرني عياض بن عبد الله الفهري أن عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ لِكُلِّ شَيْءٍ زِينَةٌ وَزِينَةُ الصَّلَاةِ التَّكْبِيرُ وَرَفْعُ الْأَيْدِي فِيهَا

Tarhu't-Tesrib (2/419) İbn Abdilberr el-İstizkar (1/407) et-Temhid (9/225) İbn Ömer radıyallahu anhuma dedi ki: "Her şeyin bir ziyneti vardır. Tekbir ve tekbirlerde elleri kaldırmak da namazın ziynetidir"

وسئل حماد بن زيد، عن معنى رفع اليدين في الصلاة ؟ فقالَ : هوَ من إجلال الله

İbn Receb Fethu'l-Bari (5/166) Ebu musa el-Medini rivayet ediyor: Hammad b. Zeyd'e namazda elleri kaldırmanın anlamı soruldu. Dedi ki: "O Allah'ın yüceltilmesindendir."

وقال الشافعي : فعلته إعظاما لجلال الله ، واتباعا لسنة رسول الله – صلى الله عليه وسلم – ، ورجاء لثواب الله

İbn Receb Fethu'l-Bari (5/166) Beyhaki Menakıbu'ş-Şafii'de rivayet ediyor: eş-Şafii dedi ki: "Namazda elleri Allah'ın celaline tazim için, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine ittiba ederek ve Allah'ın sevabını ümid ederek kaldırıyorum."

Subhanekallahumme ve bihamdik, eşhedu en la ilahe illa ente vahdek, ve estağfiruke ve etubu ileyk. Vel-hamdu lillahi rabbil alemin, vessalatu vesselamu ala rasulina muhammedin ve ala alihi ve sahbihi ecmain.

İçindekiler